Namaza Çağrı

Ali Rıza Demircan

Süleymaniye Vakfı
YAYINLARI
İstanbul-2012

Birinci Baskı

NAMAZA ÇAĞRI

Ali Rıza DEMİRCAN

İstanbul 2012
GENEL DAĞITIM ve
Haberleşme Adresi
SÜLEYMANİYE VAKFI
YAYINLARI
Süleymaniye, Hoca Gıyaseddin Mah. Şifahane Sok. No:20
34134 FATİH / İSTANBUL
Tel: (0212) 513 00 93 Faks: (0212) 511 21 69

Ali Rıza DEMİRCAN

Rize ilinin Sütlüce köyünden Faik-Hamdiye Demircan'ın yedinci çocuğu olan Ali Rıza Demircan 1945'de İstanbul Kasımpaşa'da doğdu. İstanbul İmam-Hatip Lisesini 1969 yılında birincilikle bitirdi. Aynı yıl birincilikle girdiği İstanbul Yüksek İslam Enstitüsünden (Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi) pekiyi dereceyle mezun oldu. Evli ve 9 çocuk babasıdır. 1970 yılında Süleymaniye Camii Hatipliğine, bir yıl sonra da Hatiplik kaldırıldığı için aynı Camiin İmam-Hatipliğine tayin edildi. Bu camide on iki yıl görev yaptı. 1976-1978 yılları arasında Diyanet İşleri Başkanlığı Haseki Eğitim Merkezi'nde İhtisas gördü. Kitapları ve konferansları sebebiyle Türk Ceza Kanûnunun 163. maddesini ihlalden yedi defa Ağır Ceza ve Devlet Güvenlik Mahkemelerinde yargılandı. Hutbe, Vaaz, Seminer, Konferans, Radyo ve Televizyon konuşmaları ile ülkemiz genelinde tanınan bir ilâhiyatçı olan yazarın basılmış eserleri şunlardır:

1. Süleymaniye Minberinden İslâm Nizamı (3 cilt)
2. İslâmî Kimliğimizi Korumak (İslâm'da Batıla Benzemenin Hükmü)
3. Allah'ın Resûlü'nden Hayat Dersleri (Allah'ın Resûlü'nden Hayat Düstûrları)
4. İslâm'a Göre Cinsel Hayat (2 cilt bir arada)
5. Cuma Mesajları (İslâm'ın Işığında Haklar, Hürriyetler, Vazîfeler)
6. Hac ve Umre Yüceliğe Çağrıdır. (5 Kitap bir arada)
7. Söyleşiler
8. Kur'ân ve Sünnet Işığında Cennet Hayatı
9. Kur'ân ve Sünnet Işığında Câriyeler ve Sömürülen Cinsellikleri

ard@emir.com.tr / www.alirizademircan.net

İ Ç İ N D E K İ L E R

Önsöz 7

I. İman ve Namazı da İçine Alan İlk Büyük Görevler 9

II. Namaza çağrı 15

III. Namaz Tağûtî Güçlere Baş Kaldırıdır 21

IV. Namaz Koruyan, Aklayan ve Geliştiren İbadettir 27

V. Namaz Allah'ın Hâkimiyetini Onaylamaktır 33

VI. Namaz 'Olmazsa Olmaz' Ana İbadettir 39

VII. Cuma Namazı ve Yapılan Zulümler Baskılar 45

VIII. Cenaze Namazı 51

IX. Erkekler Gibi Kadınlar da
Cemaat Namazlarına Katılmalıdır 59

X. Yolculukta Namazları Kısaltma ve Birleştirme 63

Mezheplerimizin Farklı İctihadlarının Özeti 64

Uyguladığımız için tavsiye edeceğimiz görüşler 67

Kadınların beş vakit cemaat namazlarına katılması 71

Kadınların Cuma namazına katılması 76

Kadınların Bayram namazına katılması 80

Kadınların Cenaze namazına katılması 81

Fitne Gerekçesi 85

Kadınları engellemenin sonuçları 91

Fitne gerekçesi geçerliliğini yitirmiştir 92

Namaz Bütün Peygamberlerin Ortak İbadetidir
Kurâ'n'ın aydınlığında namazın tarihi 95

Namaz İlk Peygamberle Başladı 97

Peygamberlerden Örnekler 105

Hz. İbrahim 105

Hz. İsmail 106
Hz. Musa 106
Hz. Davud 108
Hz. Şuayb 108
Hz. Zekeriyya 109
Hz. Lükman 110
Hz. Muhammed ve kur'ân 110

Önsöz

Gökleri, yeri ve içindekileri biz insanlar için, biz insanları da kendi zatına ibadet etmemiz için yaratan ve namazı ana ibadet kılan Allah'a hamd ederim.

Mü'minin miracı ve kendisinin göz aydınlığı olarak nitelediği namazı, örneklendirerek bize ayrıntılarıyla öğreten Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed'e de salât ve selâm ederim.

Namaz, İslâm'ın anlatımında, inanç esaslarından sonra birinci derecede yer verilmesi gereken görevimizdir. Çünkü namaz, Rabbimizle sürekli bağlantı kurdurarak hayatımızın İslâmlaştırılmasında muhtaç olduğumuz enerjiyi sağlayacak baş ibadettir.

Takriben kırk yıldır namazla ilgili olarak Cuma hutbeleri sunmama, vaazlar, seminerler, konferanslar vermeme ve televizyon programları yapmama rağmen, bu konuda görevimi gereğince yapamamanın ezikliği içindeyim.

Bu ezikliğimi bir nebze olsun giderebilmek için, uzun yıllar içinde namazla ilgili yazdıklarımdan bir kısmını bu kitapçıkta bir araya getirdim. Gayem, namazın nasıl kılınacağını öğretmek değil, önemine, özelliklerine ve "**Olmazsa olmazlığına**" işaret etmektir. Bu kitapçıktaki yazıları okuyup da yararlı olduğuna inananlardan ricam, alınıp dağıtılarak yayılmasına katkı vermeleridir.

Bu çalışmamı, Âhiret hayatım için yatırım kılmasını Yüce Rabbimden diliyorum. Hayatımızın bütününde temel davamız, O'na hamddir.

Ali Rıza Demircan
31 Mart 2011 Emirgan

I. İman ve Namazı da İçine Alan İlk Büyük Görevler

İslâm Dini'nin temeli imandır. İman ise Allah'a, O'nun meleklerine, indirdiği kitaplarına, görevlendirdiği Peygamberlerine, ilâhî kadere ve bir de Âhiret Gününe; yeniden dirilişe, Cennet ve Cehennem'e inanmaktır.

İnanılması zarûri bu iman düsturlarına inanan kişi mümindir. Ancak dünya ve âhiret mutluluğuna erdirecek gerçek iman Peygamberimizin açıklamasına göre, "... **Kalble doğrulama, dil ile ifade etme, ilâhî emirleri ve yasakları da uygulama...**" olduğu için mümin, imanını yaşayışı ile belgeleyecektir.

Bunun için de, Allah'ın Kitabı olduğuna inandığı Kur'ân-ı Kerim'le ve Peygamberliğini doğruladığı Hz. Muhammed'in (s.a.) Sünneti/öğretisi ile sabit olan görevlerini yapacak, haramlardan kaçınacaktır.

Müminin, yaşadığı sürece farz, vacib ve sünnet olan görevlerini yapabilmesi, haramlardan kaçınabilmesi için şüphesiz inancının heyecanı ve sevgisini duyması, iradesini yönlendirecek manevi güce ulaşması, Cehennem korkusu ve Cennet özlemi içinde bulunması lazımdır.

Bunun için de rûhumuz, bedenimiz ve mallarımız üzerinde Allah'ın ilâhlığını ve bizim kulluğumuzu onaylatıcı sürekli yönelişler zarûridir. Mevlamıza sürekli yönelişleri sağlayıcı oldukları içindir ki imanın

yanı sıra namaz, oruç, zekât ve hac Peygamberimizin açıklamasına göre İslâm Dini'nin temellerini oluşturmuştur.

Hakiki Müslümanlık ilk olarak bu ana görevlerin ifasıyla vücuda gelebileceği için İslâm'da öğrenilmesi ve tatbik olunması gereken ilk vazifeler namaz, oruç ve şartları gerçekleştiğinde zekât ve hac olmuştur.

Peygamberimiz iman edenlere ilk olarak bu görevleri öğretmiştir. İslâm Dini'ni tebliğ etmesi için gönderdiği elçilerine de önce bunları açıklamalarını emretmiştir.

Bizlere bubüyük görevlerin önemi ve önceliğini açıklayan Hz. Enes hadisini buyurunuz beraberce okuyalım.

Sahâbi Hz. Enes (R.) anlatıyor.

Biz, (bize açıklanmayan mevzularda) Allah'ın Resûlü'ne gereksiz sual sormaktan (Rabbimiz tarafından men olunduğumuz için) Medine dışından bir zatın gelerek Resûlullah'a (s.a.) sual sormasından ve O'nun verecekleri cevabı dinlemekten pek çok hoşlanırdık. Derken, bir gün Medine haricinden bir adam gelerek Allah'ın Resûlü'ne soru sormaya başladı da şöyle dedi:

- Ya Muhammed! İslâm'ı tebliğ edip öğretmesi için gönderdiğin elçin bize geldi. Elçin, senin, Allah'ın gönderdiği bir peygamber olduğunu söyledi. (Doğru mu söyledi?)

- Evet, doğru söyledi.

- (Ya Muhammed!) Gökleri kim yarattı?

- Allah.

- Yeryüzünü kim yarattı?

- Allah.

- Bu, dağları kim (yarattı ve dünyamıza) dikip yerleştirdi?

- Allah.

- Peki yeryüzü (ve dağların) daki faydalı (madenleri, bitkileri ve hayvan)ları kim yarattı?

- Allah.

- Gökleri ve yeri yaratan, dağları dikip yerleştiren ve yeryüzündeki faydalı varlıkları halkeden Allah aşkına (söyle Y a Muhammed!) Seni gerçekten Allah mı gönderdi?

- Evet, Allah gönderdi.

- (Ya Muhammed!) ***Gönderdiğin elçi yaşadığımız her bir gün ve gece beş vakit namaz kılmakla mükellef olduğumuzu söyledi.*** (Doğru mu söyledi?)

- (Evet), ***doğru söyledi.***

- Seni gönderen Allah aşkına doğru söyle. N a m a z ı sana (ve senin şahsında bize) Allah mı emretti?

- Evet,Allah emretti.

Elçin mallarımızdan yılda bir defa zekât vermekle vazifeli olduğumuzu

söyledi. (Doğru mu söyledi?)

- Evet, doğru söyledi.

- Seni peygamber olarak gönderen Allah aşkına söyle. Zekâtı sana (ve senin aracılığınla bize) Allah mı emretti?

- Evet.

- Gönderdiğin elçi yaşadığımız her yılımızda Ramazan ayını oruç tutmamızın farz olduğunu söyledi. (Doğru mu söyledi?)

- Evet, doğru söyledi.

- Seni Peygamber olarak gönderen Allah aşkına söyle. Orucu sana (ve senin vasıtanla bize) Allah mı emretti?

- Evet, Allah emretti.

- (Ya Muhammed!) Elçin bize içimizden yol bulup (güç yetirebilenin)

Kâbe'yi hac etmesinin farz olduğunu söyledi. (Doğru mu söyledi?)

- (Evet), doğru söyledi.

- Seni Peygamber olarak gönderen Allah aşkına (söyle), haccı sana (ve senin şahsında bize) Allah mı emretti?

- Evet.

- Seni Hak Peygamber olarak gönderen Allah'a yemin ederim ki (mükellef olduğum bu vazifelerden) ne fazlasını yapacağım, ne de bunlardan (birini) eksik bırakacağım. (Ancak emrolunduğumu yapacağım).

Bu zat, Allah'ın Resûlü'nun huzurundan ayrılıp yürüyünce Hz. Peygamber (s.) şöyle buyurdu:

- Eğer çizgisini doğrulayarak bu görevlerini yaparsa mutlaka Cennet'e girer.

İman, Namaz, Oruç, Zekât ve Hac Cennet'e götürür

Yüce sahâbi Hz. Enes'in rivayet ettiği bu hadisden de anlaşılacağı üzere namaz, oruç, zekât ve hac öğrenilmesi ve şartları gerçekleştirdiğinde tatbik olunması gereken, imanımıza belge görevlerdir. İman esaslarıyla birlikte bu görevler, -yukarıda değinildiği üzere- İslâm binasının üzerinde yükseldiği temelleri oluşturmaktadır.

Evet, Bu görevlerin îfası Cennet'e götürür.

Peygamberimiz bu gerçeği bir diğer hadislerinde de şöyle açıklıyor:

"(Ey Mü'minler!) ***Allah'ın emirleri ve yasaklarına aykırılıktan korunun. Beş vakit namazınızı kılın. Ramazan ayınızda oruç tutun. Mallarınızın zekâtını verin.*** (Allah'a ve O'nun Peygamberine itaat eden) ***yöneticinize siz de itaat edin. Bu görevlerinizi yapın ki Rabbinizin Cenneti'ne giresiniz.***"

Burada bir daha hatırlatalım ki, İslâm Dini'nde Rabbimiz ve Peygamberimiz tarafından yapılması emrolunan başkaca vazifeler ve bu vazifelerin yanı sıra kaçınılması gereken ilâhî yasaklar da vardır. Ancak namaz, oruç, zekât ve hac gibi ana görevlerin yapılması diğer birçok ilâhî emir ve yasakların yapılmasına sebep olacağı ve İslâm Dini'ni bir bütün halinde yaşamak gücünü kazandıracağı için bunlar İslâm Dini'nin temellerini oluşturmuştur.

Yazımı bir âyetle bitiriyorum:

"İman eden ve güzel güzel ameller yapanlara, (evet) ***onlara altlarından ırmaklar akan Cennet'ler vardır.*** (Sonsuz mutluluk yurdu) ***Cennet'e ulaşmak ise pek büyük bir kurtuluştur.***

II
NAMAZA ÇAĞRI

"Sana Kur'ân'la bildirilen mesajları oku. Namazı da gereğince kıl. Hiç şüphesiz namaz bütün çirkinliklerden, ortak aklın sakıncalı bulduğu kötülüklerden korur. (Yaşamın içinde ve de namazla) **Allah'ı anmak en büyük erdemdir-ibadettir."** Ankebût 45

Zerreciklerden galaksilere, tek hücrelilerden fillere, çiçeklerden görkemli ağaçlara kadar bütün varlıklar Allah'ın koyduğu tabiat yasaları çizgisinde hamd ederek Allah'a ibâdet ederler.

En güzel şekilde yaratılan insan, özgür iradesiyle evrendeki bu ibâdet akışına katılmakla yükümlü kılınmış varlıktır. Çünkü Yüce Allah'ımız insanı kendisine ibâdet etmesi için yaratmıştır. Hz. Muhammed dahil bütün Peygamberlerin tebliği olan İslâm da bu ibâdet görevini açıklamak için gönderilmiş Din'dir.[1]

Allah'ın oruç ve zekât gibi her bir Kur'ânî emrine ve içki ve faiz yasağı gibi her bir Kur'ânî yasağına uyuş bir ibadet ise de ibadetlerin anası, özü ve şahı namazdır.

Namaz, zayıf olan insanı güçlüler güçlüsü olan Allah'a bağlayan rabıtadır. Namaz; Kurân ifadesiyle göklerin ve yerin nuru olan Allah'ın ışığı ile aydınlanmadır.

---

1 *Zariyat 56,Nahl 36*

Namaz; bir hadisteki söylemle gökleri ve yeri yaratan, yeryüzüne dağları dikip yerleştiren, bin bir çeşit bitkileri ve hayvanları yaratan Allah'ın buyruğudur.

Namaz salât, zikir, tesbih ve tekbir gibi sözcüklerle Kurân-ı Kerim'de yüzlerce defa emir buyrulan vakitleri belirli görevimizdir.[2]

Namaz Kelime-i Şehâdet getirilerek Allah'la yapılan sözleşmenin yenilenmesidir. İslâm Dini'ne imanın gerektirdiği temel ibâdettir. Rabbimizin huzurunda sorgulanacağımız ilk kutsal görevimizdir. Allah'ımızın rızasına erdirecek en faziletli ameldir. Çünkü Namaz Allah'ın egemenliğini fiilen tanımadır. Onun hükümranlığına boyun eğiştir.

Namaz bedenin, aklın ve kalbin katılımı ile gerçekleştirilecek ibâdettir.

Namaz İslâmî imanın belgesidir. İnancın yaşama dönüşüdür. Vücudda baş konumundadır, İslâm' ın ana sütunudur.

Namaz; yıldızlar, dağlar, hayvanlar ve denizler gibi her bir varlığın ibâdet şekillerini içeren, bunun için de ayakta, eğilerek ve yere kapanarak yapılan kulluk zirvesi bir ibâdettir.

Namaz, bize bizden yakın olan Allah'ımızla beraber olduğumuz bilincine yükselten ibâdettir.

İnsanın Allah'a en yakın olacağı secdeyi içine alan bir ibâdet olduğu için namaz, bütün peygamberler ve kutsal kitapların görevleştirdiği ibâdettir.

Örneğin; Hz. İbrahim ve bağlıları, Hz. Mûsa ve inançlıları Hz. İsa ve havarileri namazla Allah'a ibâdet etmişlerdir.[3]

---

2 *Nisa 103*

3 *İbrahim 37,Taha 14,Meryem 31*

Namazı müminin miracı, gözünün nuru ve Cennet'in anahtarı olarak niteleyen Hz. Muhammed de namazla Allah'a ibâdet etmişler ve onun şanlı ümmeti olan bizler de beş vakit namazla emrolunmuşuzdur.

Namaz diriliştir. İmanı pekiştiren ve hayat yasamız olan Kurân'la ilişki kurduran ibâdettir. Namaz kılan kişi her namazda onlarca defa tekrarladığı Allahû Ekber (Allah en büyüktür) sözü ile Allah'ı hayatının merkezine alır. Her rekâtta okuduğu Fatiha sûresiyle Allah'ı bütün varlıkların yaratıcısı olarak kuşatıcı rahmet ve sevgi sıfatlarıyla anar. O'nun huzurunda yargılanacağı inancını pekiştirerek rûhunu ebedi âleme açar. Emirleri ve yasaklarına uyarak yalnızca Allah'a ibâdet edeceğini ve sadece O'ndan isteyeceği andını içer ve özgürleşir. Hayatı boyunca uygulayacağı Kurânî yasaları okuyarak yaşam bilincini artırır. Örneğin; adalet ve Hac emri, zulüm ve zina yasağı, sevgi ve yardım buyruğu ile kucaklaşır. İstediği dosdoğru yola yönlenir.

Namaz, müminlerin kardeşi, İslâm toplumunun güvenilebilir, temsil ve tasarruf yetkisi verilebilir bir üyesi olmanın temel şartıdır.[4]

Namaz, her biri zarar verici vasıfta olan günahlardan koruyan ibâdettir. Bilinçli secdeleriyle Allah'ın huzurunda eğilecek Müslüman, hiç bir zalim otoriteye eğilmez. Nefsini ve ihtiraslarını ilahlaştırmaz. Çünkü namaz özgürleştiren ibâdettir.

Namaz rûhî gelişimimizi engelleyerek iç dünyamızı karartan günahlardan arındıran, Peygamberimizin diliyle ifadelendirirsek tıpkı her gün içine girilip yıkanılan bir nehir gibi aklayan ibâdettir.

---

4 *Tevbe 11*

Namaz, karşılık beklenmeksizin Allah için iş yapma eğitimi yaptırarak müslümanı ideal bir toplumcu, çevreci ve vakıfçı olarak hayata hazırlayan ibâdettir.

Namaz, vücut, elbise, mekân ve ruh temizliğini zarurileştiren ibâdettir.

Peygamberimizin öğütleri çizgisinde cemaatle kılınacak namaz; yöneticiyle yönetileni, âlimle cahili, zenginle fakiri... birleştiren, saflarda eşitleyip kaynaştıran, danışma ve dayanışma yolarını açan, aidiyet duygusunu geliştirip moralleri yükselten, birliği siyasî ve ekonomik güce dönüştüren ibâdettir.

Vücudumuzu helal yollarla kazanılmış gıdalarla besleyerek, anlamları öğrenilecek sûreleri ve duâları bilinçle okuyarak, ibâdetlerin yücesi olduğu bilinerek ve son namazımız olduğu düşünülerek ve armağanlarını Allah'tan alacağımıza inanılarak kılınacak namazlar dünyada yaşanabilecek Cennet mutluluğudur. Bunun içindir ki namazsızlıkta yaşanacak manevî öksüzlüğe gök ağlasa, yağmurlar gözyaşları olarak dökülse sezadır.

Namazlarını sürekli ve iç huzuru ile kılabilenler Peygamberimizin ifadesiyle Allah'ın veli kullarıdır. Cennetler onları beklemektedir. Kurân'ımızın açıklamasına göre Allah katında yüksek dereceleri onlar kazanacak, en yüksek Cennet Firdevs'e onlar girecek, sınırsız güzellikler içinde ebedî yaşama onlar ereceklerdir.[5]

Kurân'ımızın bildirisine göre, değil namazsızlık;

A-Namazı gereğince önemsememek,

B-Namazı tembel tembel kılmak ve gösteriş için kılmak bile kalplerine gereğince iman akmamışların vasfıdır. [6]

---

5 *Enfal 3-4, Mü'minun 1-11.*
6 *Nisa 142,Maun 4-5.*

Tövbesiz namazsızlık Cehenneme yuvarlanıştır. Kurân, namazlarını terkeden ve nefsi arzularını putlaştıran tiplerin, namazsızlığın azap gayyasına düşeceğini açıklar. Ancak Kurân'ımız ümit kapılarını da açmaktadır. Tövbe edip imanlarını yenileyen ve namaz çizgisinde güzel işler yapanları da Cennet'le müjdelemektedir.[7]

Yüce Mevlamız namazı Peygamberimizin şahsında çocuklarımıza da öğretmemizi emretmiştir.[8]

Peygamberimiz, Rabbimizden eşleri ve çocuklarını namaza (yönlendirmesi) emrini alınca evli kızı Hz. Fatıma'yı sabah namazına kaldırmak için aylar boyunca Fatıma'nın evine uğramıştır ve bize de yedi yaşlarından itibaren çocuklarımızı namaza alıştırmamız görevini yüklemiştir.

Yüce Mevlâmız, katındaki değerinden ötürü kendisinden sabırla ve namazla yardım istememizi emrettiği gibi[9], namaz kılıcı olabilmemiz için de kendisine duâ etmemizi Hz. İbrahim'in yakarışı örneğiyle bizlere öğretmiştir:

" Allah'ım! Beni ve zürriyetimden gelecekleri namazı gereğince kılanlardan kıl... "[10]

Böylesi yüce bir ibâdeti kurumlarında engelleyenler ve onu irtica olarak niteleyip temel haklar ve özgürlükleri çiğneme nedeni kılanlar, Kurân ifadesiyle cezalandırılacak zalimlerin ta kendileridir.[11]

---

7 *Meryem 59-60.*
8 *Taha 132.*
9 *Bakara 153.*
10 *İbrahim 40*
11 *Bakara 114*

Ana kulluk görevimiz ve erdemimiz olan Namaza çağrımızı, önemini vurgulayan Peygamberimizin bir buyruğuyla pekiştirelim:

"Parça parça edilsen ve yakılsan bile (putları, şahısları, ilkeleri, kurumları, rejimleri...) Allah'a ortak koşma. Farz kılınan namazları asla bırakma. İçki de içme. İçki bütün kötülüklerin anahtarıdır.[12]

12 *İ.Mace Hn. 4034*

III

Namaz Tağûtî Güçlere Baş Kaldırıdır

İslâm insan hayatını bütünüyle kuşatan ve yönlendiren din'dir. Bu yüce dinde ergen müminlere yüklenen ilk vazife namazdır. Kur'ân-ı Kerîm'de Rabbimiz şöyle buyurur:

«... Namazı kılınız. Şüphesiz namaz müminler üzerine vakitleri belirli bir görev olmuştur.»[13]

Namazın nasıl kılınacağını bizlere öğreten Peygamberimiz, namazın dinimizdeki önemini şöylece açıklamıştır.

[«... Namaza sarılın. Aman namaza önem verin.»

«Dinde namaz vücutta baş gibidir.»

«Kalbini namaz için hazırlayan ve onu şartlarına uyarak kılan kişi gerçek mümindir.»][14]

Allah'a bağlayan ana rabıta olan Namaz Kur'an-ı Kerim'de defalarca tekrarlanarak emredilen ve kadın, erkek, genç, ihtiyar, zengin, fakir, hattâ Peygamberimiz dâhil bütün inananlara yüklenen ana ibâdettir.

İnsan varlığını oluşturan bedenin fizikî hareketleri, aklın tefekkürü, kalbin de haz ve neşesi ile eda edilen ve mü'mini baştanbaşa bir iman ve şuur âbidesi haline getirerek diğer ibadetlere hazırlayan ve böylece hayatı İslâmlaştıran ibadettir.

---

13 *Nisa,103*

14 *M. Kenzül-Ummal Kitabus - Salati.*

İman'ın belgesi olan namaz, imandan sonra öğrenilmesi ve tatbik edilmesi istenen ilk emirdir. Peygamberimiz İslâm'ı Din olarak kabul edenlere ilk olarak namazı bildirirdi.

Namazsız bir İslâm toplumu oluşturulamayacağından, namaz kılınacağı hususunda biat alırdı. İslâm Dinini yaşama gücünü kazandıran namaz, Müslümanlarda Hz. Peygamberin izinde Allah'ın emir ve yasaklarına göre yaşama bilincini geliştiren ve hayata disiplin kazandıran büyük bir eğitim ibadetidir.

Her sabah dünya yeniden kurulurken mesut edecek nizamın ancak İslâm olduğunu ilân eden ezanlarla ve Hz. Muhammed'in bildirdiği şekilde Allah'a ibadetle başlayan mü'min günü, her biri taze bir başlangıç olan beş ana vakte ayrılmaktadır. Her bir vakitte Allah'a dönüşle başlayıp bitmekte, böylece müminin hayatı İslâmî doğrultuda disipline edilmektedir.

Namaz mümine gelişme ve yücelme yollarını da açan ibâdettir.

Düşününüz! Günde beş defa şuur, huşu ve ta'zimle Allah'ın huzuruna çıkan mü'min, inandığı ve yaşamağa azmettiği Kur'ânın âyetlerinden okuyarak Allah'a ibadet ediyor.

İçinde «Zekât, adalet, merhamet, yapılan her işi Allah, görüyor bilinci içinde güzel yapma, sözleşmelere bağlılık, ana-babaya saygı, yaratılanlar üzerinde düşünme... Ve doğru konuşma gibi emirler yer alan Kur'ân ayetlerini okuyarak namaza başlıyor...

"Faiz, içki, kumar, zina, zulüm, yalan, bölücülük, kin, kibir... Ve israf..." gibi yasakları içeren Kur'ân âyetlerini okuyarak namazını bitiriyor.

Böylece namaz, İslâm Dini'nin, ortak aklın ve ilmin buyruklarına yönlendirerek, yasaklarından koruyarak hayatı basitlikten, faziletsizlik zemininde sürünüşten kurtarıyor, yüksek heyecanların, ölümsüz hedeflerin âşıkı kılıyor. Gerekli enerji yüklüyor.

Namazlarının her bir rekâtında Fatiha Sûresini okurken: «... Ancak sana ibadet ederiz...» diyerek haram ve helâl ölçülerine göre yaşayacağına söz veren mü'minin Allah'ın emirlerini ve yasaklarını çiğnemesi mümkün müdür?

Rızkı verenin, sebepleri yaratanın, saadeti bahşedecek olanın Allah olduğuna ve O'nun huzurunda hesap verileceğine inanan mü'minde, fâni dünya nimetleri ve sayılı ömür günleri için yalan, karaborsa, rüşvet, sömürü, zulüm, riya, ihtiras, samimiyetsizlik bulunulabilir mi? Hiç şüphesiz namazlı bir mü'min yanılabilir, fakat hatasında ısrar edeceği düşünülemez.

Bunun içindir ki Kur'ân-ı Kerim namazı maddî ve manevî kötülüklere ve ahlâksızlıklara karşı güçlü bir koruyucu olarak sunmaktadır.

Ankebût Sûresi Âyet 45:

«Kur'ânla sana bildirilen mesajları oku. Namazını da gerektiği şekilde kıl. Çünkü namaz bütün çirkinliklerden ve tüm kötülüklerden alıkoyar. Allah'ı anmak elbette ki en büyük (ibâdet) dir. Allah yaptıklarınızı bilir.»

Namaz; fertleri olduğu gibi toplulukları da renk, ırk ve dil ayırımına yer vermeksizin iman ve gönül rabıtasıyla birleştiren, seviştiren, kaynaştıran ibadettir.

Her yaştan, her kültür seviyesinden, her bölgeden binlerce insanı Allah için birleştiren, omuz omuza, gönül gönüle verdiren, aynı yüce ve kutsi duygularla bes-

leyen Cuma, bayram ve vakit namazlarının mucizevî kuvvetini düşününüz.

Dünyanın çeşitli ülkelerindeki dilleri, ırkları, tarih ve kültürleri ayrı milyonlarca Müslümanın bir namaz için tekbir aldığını ve aynı kıbleye yöneldiğini düşünelim. Evet; Endonezya'da, Pakistan'da, Türkiye'de, İngiltere'de, Almanya'da ve Amerika'da aynı iman, aynı duygu ve aynı ibâdet dili ile kılınan ve 14 asırdır kılınmakta olan namazlar ne muhteşem ve ne mucizevî bir tablodur.

Namaz, fertleri ve toplumu Batıl kültür ve ideolojilere karşı koruyan ibâdettir.

Allah'a, Kur'ân'ın içtimaî, iktisadî, hukukî ve ahlâkî hükümlerini ihtiva eden âyetlerini okuyarak ve Hz. Peygamberin öğrettiği gibi namaz kılarak ibadet eden müminleri hangi güç İslâmî doğrultudan saptırabilir?

Hangi zalim otorite, İslâm dışı sistemlere kanalize edebilir?

Hangi istibdad, tanrılaştırılmış tağutî güçlere boyun eğdirebilir?

Yurdumuzda anlayarak namaz kılınmadığının, namazın özünden ve hedeflerinden uzak kalındığının en canlı belgesi, yıllardır toplumumuza egemen olan, batıl kültür ve siyaset odaklarına karşı, Hakk'ı yaşama hürriyet ve özleminin yeterince duyulmamış olmasıdır.

***

Nefislerimizi, emrolunduğumuz namaza alıştıralım. Namaz İslâm binasının beş temelinden biridir. Namazsız Müslümanlık yaşanamaz.

Bunun içindir ki Peygamberimiz şöyle buyurmuşlardır:

«Bizimle (kalplerine İslâm inancı yerleşmemiş olan) münafıklar arasındaki ayırıcı ölçü namazdır.

Kim farz görev olduğunu inkâr ederek namazı bırakırsa kâfir olur.»[15]

Namazsızlık Rabbimizden uzak kalmaktır. Yalnızlığa, âcizliğe ve ümitsizliğe mahkûm olmaktır. Cehennem azabına yuvarlanmaktır.

Peygamberimiz şöyle buyurur:

«... (Hayırları ne olursa) olsun namaz kılmayan mümine Allah'ın verilmiş sözü yoktur. Dilerse onu bağışlar. Dilerse azaplandırır.»[16]

Sözü, namazlıları müjdeleyen âyetlere bırakalım:

"Namazlarında kalpleri huzurla dolu olan, boş söz, iş ve davranışlardan kaçınan, zekât vermek için çalışan, cinsel organlarını örten-zinadan, eşcinsellikten koruyan... kendilerine bırakılan emanetleri koruyup sözleşmelerine bağlılık gösteren ve bir de namazlarına devam eden gerçek mü'minler (yok mu?) Onlar mutlaka felah bulacaktır.

Onlar, içinde ebedî kalacakları Firdevs Cenneti'ne vâris olacaklardır. "[17]

---

15 *Tac, 1/140*

16 *Tac, 1/13*

17 *Müminun, 1-11*

IV

Namaz Koruyan, Aklayan ve Geliştiren İbadettir

İslâm, bedenimiz, rûhumuz, mallarımız ve toplumsal hayatımız üzerinde Allah'ın Hâkimiyetini/egemenliğini kabul etmektir. Yükümlü kılındığımız namaz Allah'ın hâkimiyetini fiilî olarak tasdiktir. Bu sebeple İslâm Dini'nin ana sütunudur, öğrenilmesi gereken ilk vazifedir.

Namaz, Allah'a bağlayan, O'nun yasalarını ihtiva eden Kur'ân'la rabıta kurduran, Allah sevgisi ve korkusu ile yaşatan, iyiye ve güzele yönelten ve cemaat namazlarıyla eşitlik çizgisinde birleştiren ve kaynaştıran ibâdettir.

Namaz bunalan ruhların, ümitsizliğe düşen gönüllerin, huzursuz kalplerin yegâne sığınağıdır. İç dünyası, için için kanayan, kanadığı için de, karamsarlaşan, kararsızlaşan ve arayışlar içinde çılgınlaşan ruhların tek tedavi yolu ve biricik mutluluk gıdası da namazdır. Bunun için dir ki Peygamberimiz şöyle buyurmuştur:

«Kalk, namaz kıl. Namazda şifa vardır.»[18]

Kur'anımızın şu açıklaması da ne kadar anlamlıdır:

«... Haberiniz olsun ki, kalpler ancak Allah'ın zikri ile huzur bulur/mutlu olur..»[19]

---

18 *İbn-i Mace Hn*

19 *Ra'd, 28.*

Namaz, gusül ve abdest ile vücut temizliğine, kirli ve pis elbiselerle ve pis yerlerde namaz kılınamayacağı için elbise ve mekân temizliğine ileten ibadettir.

Namaz, okuduğunuzu düşünmeksizin huzurlu bir namaz kılınamayacağından, fikre daimi bir uyanıklık kazandıran ibadettir.

Namaz, Allah için iş yapma, O'nun rızası için maddî ve manevî fedakârlıklara katlanma eğitimini yaptıran ibâdettir.

Namaz, ölümü hatırlatarak ihtirasları dizginleyen, dünya hayatına gerçekçi bir gözle bakmayı öğreten, ölümle başlayacak ebedî hayata hazırlık şuurunu kazandıran ibâdettir.

Namaz, hayatın her anında samimî ve ihlâslı olmanın vicdanî neşesini duyuran ibâdettir.

Namaz, ebedî sağlığımızın düşmanı, manevî hastalıklar olan günahlardan koruyan ve ruhumuzu kirlerinden arındıran bir ibâdettir.

Peygamberimiz bu gerçeği şöyle açıklar:

«Sizden birinizin kapısı önünden coşkunca akan ve içinde günde beş defa yıkandığı bir nehir olsa, bu nehir onda kirden eser bırakır mı? Pek tabii ki, bırakmaz. Beş vakit namaz da böyledir. Bütün günahları temizler.»

Namaz, sosyal, iktisadî ve siyasî münasebetlerimizde kendilerine temsil ve tasarruf yetkisi verilebilecek gerçek Müslümanları diğerlerinden ayıran ve böylece dinde kardeşlerimizi belirleyen biricik ölçüdür.

Namaz içinde ve namaz dışında okunması bizler için ibadet olan Kur'ân'da Rabbimiz bu gerçeği şöylece açıklar:

["Sizi temsil edecek ve adınıza işlem yapabilecek veliniz; dostunuz/yardımcınız Allah'tır. O'nun Elçisidir. Namazlarını gerektiği gibi kılan, zekâtlarını veren ve de Rablerinin buyruklarına boyun eğen müminlerdir."

"Dışınızdakiler inkârlarına tövbe ederler, namazlarını kılar ve zekâtlarını verirlerse, ancak o zaman Din'de sizin kardeşleriniz olabilirler."][20]

Gerçekten namaz hakiki mü'min olmanın göstergesidir.

Çünkü şuurla, kalbî huzurla ve devamlı olarak namaz kılmak, ancak gerçek mü'minlerin yapabileceği ibadettir. Bunun içindir ki, Bakara sûresinin 45. âyetinde şöyle buyrulur:

«... Kalpleri ilâhî sevgi ve korku ile dolu olan kimselerden başkaları için namaz gerçekten çok ağır bir yüktür.»

Namaz, Allah'ın rızasına erdirecek ana ibâdettir. Peygamberimiz: «**Amellerin Allah'a en sevimli olanı vaktinde namaz kılmaktır.**»[21] gerçeğini duyurmuş, «Kul namazda oldukça ilâhî rahmet üzerine iner.[22] müjdesini vermiştir.

Rabbimiz de Peygamberimize hitapla şöyle buyurmuştur:

«Ümmetine beş vakit namazı farz kıldım. Beş vakit namazı vaktinde kılan kulumu Cennete koyacağıma da and içtim »[23]

---

20 *Maide 55*
21 *Tac, 1/135*
22 *Tac, 1/137*
23 *İ.Kesir Taha 132*

Baygınlık ve cinnet halleri müstesna, mü'min için namaz kıl(a)mama hali düşünülemez. Çünkü Peygamberimizin bildirdiğine göre «**Namaz imanın belgesidir.**» Namazsızlık da günahların en büyüğü ve kâfirliğe dönük olanıdır. Âhiret Hayatı'nı inkâr yanı sıra Cehennem'e düşürücü ikinci ana sebep de namaz kılmamaktır. Dinimizdeki büyük öneminden ötürüdür ki, Peygamberimiz devrinde Ashab-ı Kiram yalnızca namazsızlığı kâfirlik alâmeti olarak görürlerdi.

Hayat Nizamı'mız Kur'ân-ı Kerim, değil namaz kılmamayı, namaza tembel tembel kalkmayı bile münafıklık vasfı olarak açıklamaktadır. Namazı, şartlan ve zamanlarına ehemmiyet vermeksizin ve de insanlara gösteriş için kılanların cehennemin Veyl azabına uğrayacaklarını da haber vermektedir.

Maûn sûresi Ayet 4 - 7:

«Cehennemin Veyl azabı, namazlarından gaflet eden, gösteriş yaparak kılan ve zekâtı engelleyenleri kuşatacaktır.»

Peygamberimiz de Rabbimizin huzurunda ilk olarak namazdan hesaba çekileceğimizi bildirerek şöyle buyurmuşlardır:

["...Namaz kılmayan mü'minde hayır yoktur."

«Aman namazınıza önem verin.»][24]

Namaza Rabbimiz değil, bizler muhtacız. Mevlâmızdan uzak kalmak gafletine, namazlardan kaçmak bedbahtlığına uğramayalım.

İbadetsiz hayat karanlıktır. Namaz ve duâ gönüllerin baharıdır. Huzur bulmak, güçlü olmak, hür yaşamak, zinde kalmak, hayatı gayelendirmek, tatlı bir

24 *Müsned 4/268.*

ölüm yüzü görmek, Cennet'lere namzet olmak istiyorsak namazlarımızı kılalım.

Peygamberimizin emri gereğince, yedi yaşından itibaren çocuklarımızı namaza alıştıralım. On yaşından itibaren muntazaman namaz kılmalarını sağlayalım. Bu mevzuda hassasiyetimizi ve kontrolümüzü artıralım. Mü'min ana-babanın çocuklarına karşı en mühim vazifesi budur. Çünkü Rabbimiz Peygamberimizin şahsında her bir mü'mine: «**Ailene ve çocuklarına namazı emret ve namaz kılmada sabırlı ol...**» buyurmuştur. Bu âyetin indirilişinden sonra, Peygamberimiz altı ay süreyle, evli kızı Hz. Fatıma'yı sabah namazına bizzat kaldırmıştır.[25]

Namaz konumuzu, kendisinden âyetler okumaksızın namaz kılamayacağımız Kur'ân'la bağlayalım:

«**Allah anıldığı zaman yürekleri titreyen, Allah'ın âyetleri yanlarında okunduğu zaman imanlarını arttıran, ancak Rablerine güvenen, namazlarını dosdoğru kılan, kendilerine rızık olarak verdiklerimizden Allah için harcayan kimseler (yok mu?) Gerçek mü'minler onlardır/onlardır hakiki mü'minler. Rableri katında dereceler, bağışlanma, bitmez/ tükenmez güzel nimetler de onlarındır.**»[26]

25 *Müsned 4/268.*
26 *Enfal 2- 4.*

V

Namaz Allah'ın Hâkimiyetini Onaylamaktır

İslâm; yasalarını, Allah'ın Kur'ân'la koyup evrensel kıldığı son Peygamberi Hz.Muhammed'le bildirdiği Hak Din'dir. Namaz, bu Yüce Din'de inanılması zarurî inanç esaslarına iman'dan sonra mümine yüklenen ilk ve de ana ibadet görevidir. Pek çok defa tekrarladığı namazla ilgili emirlerinden gerekçe de içeren birinde Rabbimiz şöyle buyurur:

"Namazı gerektiği şekilde kılın. Zekâtı verin. Allah'ın (diğer)emirleri ve yasaklarına da sımsıkı sarılın. O, sizin Mevlâ'nızdır. Sizin Mevla'nız ne güzeldir. Sizin yardımcınız (Mevlâ'nız) ne güzeldir."[27]

Namaz; Mevlâmız olan Allah'a bağlayan, İslâmî hayata hazırlayan, İslâm Düzeninin temel yasalarını teşkil eden Kur'ân'la rabıta kurduran ibâdettir.

Namaz; Allah sevgisi ve korkusu içerisinde yaşatan, ruhlara gıda, elemli gönüllere şifa ve kalplere huzur olan, zaman ve mekân sınırları ötesinde yeni ve yüce âlemlere yönelten ibâdettir.

Namaz; imanın gerçek ölçüsü, dışa dönük fiili belgesidir. Terki zımnen hıyanet-i İslâmiyyedir. O Kılınması Âhiret saadetinin, kılınmaması Âhiret felâketinin temel sebebidir.

---

27 *Hac 78*

Özelliklerine değindiğimiz, mümin şahsiyetini oluşturan namaz ibâdetinin önemi ve faydalarını Peygamberimizin hadisleriyle açıklamaya çalışacağız.

Allah'ın Peygamberi Hz. Muhammed A.S. şöyle buyuruyor:

«Dinde namaz vücutta baş gibidir.»

«Namaz yeryüzünde Allah'ın ilâhlığına hizmettir.»

«Namaz dinin ana sütunu, silâhlı savaş zirvesidir.»

«Namaz müminin Allah'a yaklaşmasıdır.»

«Namazı olmayan dinde, namaz kılmayan müminde hayır yoktur.» [28]

«İslâm'ın alâmeti namazdır. Kalbini namaz için hazırlayan ve onu vakitlerini gözeterek, farzları ve sünnetlerine riayet ederek kılan kişi mümindir.»

«Namaza yapış. Zira namaz cihadın en faziletlisidir...»

«Özürsüz olarak farz namazları kılmayan kişinin diğer amelleri neticesiz kalır.»

«Kıyamet Günü'nde kulun ilk sorulacağı vazifesi namazıdır.

Namazı tam olanların diğer amelleri de olumlu olur. Namazı sağlam olmayanın diğer amelleri de zayıftır.»[29]

«Bile bile açıkça namazı terkeden kişi (İslâm dairesinin dışına çıkmış,) kâfir (ligin sınırları içine düşmüş) olur«Namaz kılmayan kişi kendisine gadaplı/öfkeli olduğu halde Allah'ın huzuruna çıkar.»

"Kişinin namazı kalbinin nurudur. Dileyen kalbini nurlandırsın."

---

28 *Et-Tac, 1/136.*

29 *Tirmizi Salât 305*

«Allah, namazıyla kendisine secde eden kulunun her secdesine mukabil bir günahını affeder, ona bir sevap verir ve nezdinde onu bir derece yükseltir.»

«Sizden biriniz namazını kıldığı yerden ayrılmadıkça ve de konuşmadıkça melekler onun için (Allahım! Onu affet, ona merhamet et.) diyerek duâ ederler.»

«Şartlarına ve kalp huzuruna riayet edilerek kılınan namaz bir nur şeklinde semaya yükselir. Gök kapıları ona açılır. Sonra da Allah'ın huzuruna yükselir de Allah katında sahibine şefaat eder.»

«Namaz kılanın üç hususiyeti vardır. Namaza durduğunda, gökten başı ortasına hayırlar saçılır. Ayak¬larından gökyüzüne kadar melekler onu kuşatır. Bir melek de ona şu duyuruda bulunur:

-Eğer kul kendisine yönelerek yalvardığı Rabbini hakkiyle bilseydi namazdan çıkmazdı.»

«Kulun Allah'a en yakın olduğu an secde ettiği andır.»

«Allaha secde eden kişi kibirden uzak olur. Allah katında gafillerden yazılmaz.»

«Her kim iki rekât namaz kılar da dua ederse er geç Allah ona istediğini ihsan eder. Namaz vaktini beklediğiniz sürece hayrın içindesiniz.»

«Kul Allah'ın rızasını talep ederek namaz kılarsa, ağaçlardan yaprakların dökülüşü gibi günahları dökülür.»

«Her kim benim aldığım gibi güzelce abdestini alır. Sonra da öğle namazını kılarsa onun sabah ile öğle namazı arasındaki günahları affedilir.

İkindi namazını kıldığında öğle ile ikindi arasındaki, akşam namazını kıldığında ikindi ile akşam namazı

arasındaki, yatsıyı kıldığında akşamla yatsı arasındaki, sabahı kıldığında da yatsı ile sabah namazı arasındaki günahları affedilir.»

«Büyük günahlar işlenmedikçe Cumalar iki cuma arasındaki (kul hakları dışındaki) günahlara kefarettir.»

«Abdestini güzelce alan sonra da namazda ne okuduğunun şuurunda olarak namazını dosdoğru kılan her bir mümin anasından doğduğu gün gibi tertemiz olarak namazdan çıkar.»

«Sizden birinizin evi önünde bir nehir olsa bu nehirde günde beş defa yıkansa onda kirden eser kalır mı? İşte beş vakit namaz kılmak da beş defa nehre girip yıkanmak gibidir. Allah bu namazlarla günahları giderir.»

«Her vakit namazda bir melek şöyle ilân eder. Ey Âdemoğlu! Nefisleriniz aleyhine yaktığınız ateşe gidin, onu namazla söndürün.»

«Farz olduğunu bildiği namazı bile bile terkeden kişinin adı Cehennem kapısı üzerinde (asılı bulunan cehennemlikler listesine) yazılır.»

«Bile bile namazı kılmayan kişiden Allah'ın ve Peygamberin zimmeti kalkar. Cehennemin ateşi Âdemoğlunu yakar. Ancak Allah, secde organını yakmayı Cehennem'e yasaklamıştır. Namazlar Cennetin anahtarlarıdır.»

«Allah, beş vakit namazı kullarına farz kıldı. Her kim önemsemezlik etmez de namazlarını şartlarına riayet ederek kılarsa Allah'ın, o kulunu Cennete koyma sözü vardır. Namaz kılmayan mümin kişiye ise, (hayırları ne olursa olsun) Allah'ın verilmiş teminatı yoktur. Dilerse onu cezalandırır, dilerse Cennet'ine koyar.»

***

Sunduğumuz namazla ilgili hadis demetini Müslim'in Kâ'b El-Eslemi'den rivayet ettiği bir hadisle bağlayalım.

Adı geçen Sahâbi şöyle anlatıyor:

Bir yolculuk sırasında Hz. Peygamberle birlikte geceledim. (Hizmetinde bulundum); Abdest suyunu, seccadesini getirdim. Diğer ihtiyaçlarını karşıladım.

Aramızda şu konuşma geçti:

—**Ne arzu ediyorsun, iste.**

—(Ya Resûlellah!) **Senden Cennet'te seninle beraber olmayı arzu ediyorum.**

—**Bundan başka bir şeyi değil de** (gerçekten yalnızca bunu mu istiyorsun?)

—**Evet, isteğim budur. Yalnız bunu istiyorum.**

—**O halde, pek çok namaz kılarak nefsin için bana yardımcı ol.**[30]

Namazın dinimizdeki önemi ve faziletleri ile ilgili bazı hadisleri sunduk. Ancak namazın asıl yüceliği, Allah'tan gelen ve O'na dönecek olan insana açtığı vuslat(kavuşma) kapısıdır. Zira bütün güzelliklerin ve mutlulukların halikı olan Allah, saadetin kemalini/mutluğun zirvesini kendi sevgisi ve güzelliğine bağlamış ve namazı da vuslata erme aracı kılmıştır.

Bu sebeple de biz kullarına şöyle buyurmuştur:

"Ey İman edenler! Sabır göstererek ve namaz kılarak yardım isteyin. Hiç şüphesiz Allah sabredenlerle beraberdir."[31]

---

30 *Müslim Salât 226*

31 *Bakara 153.*

Rabbimiz namazla yardım istememizi emrettiği gibi Hz. İbrahim peygamberin diliyle bizim ve çocuklarımızın namaz kılanlardan olabilmesi için dua etmememiz gerektiğini de öğretmiştir.[32]

Yazımızı, ölüm döşeğinde iken, "Müslüman oluşum, oruç tutuşum ve namaz kılışım dışında nefsime zulmetmiş bulunuyorum."[33] adaleti ile ünlü Hz. Ömer'in Halife-i Müslim'in olarak bürokratlarına gönderdiği genelgeden bir pasajla bitiriyorum:

«Katımdaki en önemli tarafınız namazınızdır. Her kim namazına önem vererek ve de devamlı olarak kılarsa o dinini korumuş olur. Namazını korumayan kişi diğer hiç bir İslâmî esası da koruyamaz.»*

---

32 *İbrahim 40*

33 *Hz. Ömer ve Devlet idaresi... Hikmet İst.1975, 2/373*

* *Diğer bütün hadisler, Müsnedû Ahmet İbn-ü Hanbel'in kenarında matbu Müntahab'ü Kenzül Ummal'in Kitabüs-Salât'ından derlenerek tercüme edilmiştir.*

VI

Namaz 'Olmazsa Olmaz' Ana İbadettir

Yüce Allah, bütün yeryüzü varlıklarını en güzel kıvamda yarattığı insan için var etmiştir. Güneşi, ayı... İnsana hizmet sunabilecek şekilde yapılandırmıştır. Denemeye uğratmayı dilediği insanı da kendi zatına ibadetle yükümlü tutmuştur.

Bütün Peygamberler ölüm gelinceye kadar devam edecek olan ibadet görevini bildirmek ve bu görevimizle ilgili olarak yargılanıp cezalandırılacağımızı veya mükâfatlandırılacağımızı açıklamak için görevlendirildiler.[34]

Allah'ın her bir emrine itaat ibadettir. İbadetlerin anası ise namaz, oruç, zekât ve hacdır. Bu nedenledir ki genelde bütün bu ibadetler, özelde ise namaz, önceki bütün Peygamberlere ve inananlara da emredilmiştir.

Kur'ân cümlesine Selam olsun- Hz. Âdem'den Nuh'a, İbrahim'den

İsa'ya kadar bütün Peygamberlerin Allah'ın buyruğu olarak namazı kıldıkları ve kıldırdıklarını açıklar.[35] Hz. Musa ve onu izleyen Peygamberlerle İsrail oğullarına da namazın emredildiğini şöylece duyurur:

---

34 *Bakara 29, Zariyat 56, Nahl 36, Hicr 99.*

35 *Meryem 30-33, 55-59.*

"Biz yalnızca Allah'a ibadet edin, ana-babaya, akrabaya, yetimlere, yoksullara iyilik yapın, insanlara güzel sözler söyleyin, namazı kılın ve zekâtı verin diye İsrail Oğulları'ndan kesin söz almıştık. Ancak (siz Ey İsrail Oğulları!) Daha sonra siz içinizden çok azı bir tarafa sözünüzden dönmüştünüz. Sizler yüz çeviriyorsunuz."[36]

Peygamberimiz de genel ve özel anlamıyla İslâm Dini'nin beş ana temel üzerinde kurulduğunu duyurarak İman etmenin yanı sıra bu dört büyük ibadet görevini açıklamıştır.[37]

Bunlar arasında namazın ayrıcalığı vardır. Çünkü o, ömür boyunca her gün beş defa yapılacak ibadettir.

İbadet olan ve bütün hayatımızı ibadetleştirebilmenin bilinci ve enerjisini kazandıracak nitelikte olan namazla ilgili emirlerinden birinde Rabbimiz, Peygamberimiz Hz. Muhammed'e ve onun şahsında inananlara şöyle buyurmaktadır:

"İman eden kullarıma söyle:

Hiçbir alışverişin ve dostluğun olmayacağı (büyük sorgulama) Gün'ü gelmeden namazlarını gereği gibi kılsınlar. Kendilerine rızık olarak verdiklerimizden gizli ve açık olarak da verip harcasınlar."[38]

Sevgili Peygamberimiz bu İlahi Emir'in gereğini yapmış olmak için Allah'ın varlığı, birliği ve yarattıkları üzerindeki egemenliğini kabul eden ve kendisinin O'nun kulu ve son Elçisi olduğuna inananlara ilk olarak

---

36 *Bakara 83.*
37 *R.Salihin Hn. 127*
38 *İbrahim 31.*

namazı bildirmiş ve öğretmiştir. Örneğin Yemene Vâli ve Hâkim olarak atadığı Cebel oğlu Muaz'ı şöylece yönlendirmiştir:

"- Eğer onlar Allah'ın varlığı ve birliğini ve benim de O'nun kulu ve Elçisi olduğumu kabul ederlerse, "Allah'ın her bir gün ve gece kılınmak üzere onlara beş vakit namazı farz görev olarak yüklediğini bildir."[39]

Namazsız hayat ibadetleştirilemeyeceği için ilk İslâm toplumunu oluştururken Sevgili Peygamberimiz inananları yakından izlemiş, örneğin başta namaz olmak üzere imanları çizgisinde yaşayacakları konusunda onlarla sözleşmiştir.

İlk müminlerden Abdullah oğlu Cerîr şöyle anlatıyor:

-Salât ve Selam üzerine olsun - Hz. Peygamber diğer ilk inananlarla ve de benimle şöyle diyerek sözleşti:

"-Emirleri ve yasaklarına itaat ederek Allah'a ibadet etmen, (özellikle de) **namaz kılman, zekât vermen, Müslümanlara karşı samimi ve uyarıcı olman ve ilahlık vasıflarında Allah'a ortak koşanlarla ilişkilerini kesmen üzere seninle sözleşiyorum."**[40]

İslâm'ın yüklediği ilk görev olan namazimanın belgesidir. İslam toplumunun güvenilir üyesi ve Müslümanların kendilerini kardeş edinerek temsil ve tasarruf yetkisi verebilecekleri kişi olmanın da temel şartıdır.[41]

Rabbimiz Kur'ân-ı Kerîm'de İslâm toplumu fertlerinin sahip olması gereken niteliklerini açıklarken diğer hayatî özellikleri yanı sıra namazı da şöylece öne çıkarmaktadır.

---

39 *R.Salihin Hn.210*
40 *Nesai Biat 17.*
41 *Maide 55.*

"Size verilenler dünya hayatının geçici nimetlerinden ve zevklerinden başka bir şey değildir. Allah'ın yanındakiler ise daha iyidirler ve daha kalıcıdırlar. (Allah'ın yanındaki nimetler) iman edenler, Rablerine güvenenler, büyük günahlardan ve tüm çirkinliklerden kaçınanlar, öfkelendiklerinde bile bağışlayanlar, Rablerinin çağrılarına uyanlar, namazlarını kılanlar, işlerini birbirlerine danışarak yapanlar, kendilerine verdiğimiz rızıklardan (yoksullar ve de toplumları için) harcayanlar, içlerinden biri saldırıya uğradığında ise (saldırıyı gidermek için) birbirleriyle yardımlaşanlar içindir; bu vasıfları taşıyanlara verilecektir.[42]

Bu âyetlerin belirlediği vasıflardan hareketle Hak ve Halk insanı olmak ve ideal bir toplum düzeni oluşturabilmek için Allah'a güven, danışma, işkence/zulüm/faiz/zina/eşcinsellik ve sözleşmeleri çiğneme gibi büyük günahlar ve çirkinliklerden sakınma, Allah için verme, hak ve özgürlüklere yapılacak saldırılara elbirliği ile göğüs germe gibi namazın da olmazsa olmaz bir gereklilik olduğunu anlayabiliriz. Anlayabiliriz, çünkü Tevbe sûresinin 71.-72. âyetleri de bu anlamı doğrulamakta ve de pekiştirmektedir. Çünkü bu âyetlerde de Rabbimiz yapılması gereken diğer toplumsal görevler gibi namaza da vurgu yapmakta ve şöyle buyurmaktadır:

"Mü'min erkekler ve mü'min kadınlar birbirlerinin temsil ve tasarruf yetkisi verilebilir dostları/yardımcılarıdır. Onlar İslâm'ın, ortak aklın ve ilmin gerektirdiği Maruf'u emreder, (Maruf'un karşıtı olan) Münker'den de sakındırırlar. Onlar namazlarını kılarlar. Zekâtlarını verirler. (Diğer emirleri ve yasaklarında da) Allah'a ve Elçisine itaat ederler. Allah onları

---

42 *Şura 31-39.*

rahmetiyle/sevgisiyle kuşatacaktır. Şüphesiz Allah karşı konulamayacak güç sahibidir. Çok çok bilgedir. Allah işte bu vasıflardaki mü'min erkeklere ve mü'min kadınlara, içlerinde sürekli kalacakları, altlarından ırmaklar akan Cennet'ler ve Adn cennetlerinde hoş konaklar vaat etmiştir. Allah'ın sevgisi/rızası ise daha büyüktür. Gerçekten de bu, çok büyük bir mutluluktur."

Gerçek Müslüman olmak ve İslâm Toplumu'nu oluşturmak için namaz, olmazsa olmaz olduğu içindir ki Kur'ân-ı Kerîm'de, değil namaz kılmamak, namaza tembellik etmek ve onu gösteriş için kılmak bile münafıklık olarak nitelenmiştir. Yüreklerinde, İslâm'la İslâm karşıtı inanç ve hayat ölçüleri arasında tercih yapamayan Münafıklar şöylece vasfedilmektedir:

"...Onlar namaza kalktıklarında üşenerek kalkarlar, insanlara gösteriş yaparlar. Gerçekte Allah'ı da çok az anarlar..."[43]

Peygamberlerin çizgisinden sapmanın ilk olarak namazsızlıkla başladığını da açıklayan Kur'ânımız, zekâtsızlıkla birlikte namazsızlığın, aşağılata aşağılata Cehennem'e kadar düşürebileceği uyarısında da bulunmaktadır. Müddessir sûresinde Cennet'te olanların, kendileriyle özel bağlantı kuracakları Cehennemliklere yöneltecekleri, **'Sizi Cehennem'e düşüren ne oldu?'** şeklindeki sorularına alacakları şu cevap gerçekten ürperticidir:

"-Biz namaz kılmazdık. Yoksulu doyurmazdık. (Günahlara) dalanlarla birlikte biz de dalardık. Yargılanacağımız Ceza Günü'nü de yalanlardık. Sonunda ölüm gelip bizi yakalayıverdi."[44]

---

43 *Nisa 146.*

44 *Müddessir 43-47.*

En güzel kıvamda yaratılmış ve kendileri için Cennet'ler hazırlanmış insanlar olarak, böylesi elem verici Cehennemî bir akıbete uğramamamız için Peygamberimiz, ölümü öncesi son uyarılarına kadar Peygamberlik hayatı boyunca, "**Aman namazlarınıza dikkat edin.**" buyurarak bizleri namaza yönlendirmiştir. Onun, kafa ve gönül kulaklarımızı açarak dinlememiz gereken şu öğütlerinden öte söylenebilecek/dinlenebilecek söz olmasa gerektir:

"-Parça parça edilsen ve yakılsan bile Allah'a ortak koşma; buyruklarına itaat hususunda hiçbir varlığı Ona eş değerde tutma. Farz olan namazları asla bırakma. Namazı bile bile terk eden kişiden Allah'ın koruması (ve Cennet'e koyma taahhüdü) kalkar. İçki de içme. Çünkü içki bütün kötülüklerin anahtarıdır."[45]

45 *İ.Mace Hn.4034*

VII

Cuma Namazı ve Yapılan Zulümler Baskılar

İslâm Dini'ne imanlı fert ve toplumun inanç, bilgi, bilinç aşk ve iktidar seviyelerini yansıtan muhteşem bir ölçü olan Cuma namazı ergen, hür ve mukim bütün müminlerin ana ibadet görevidir.

Rabbimiz şöyle emir buyurur:

"**Ey İman Edenler! Cuma günü namaz için** (ezanla) **çağrıldığınız zaman Allah'ı anmağa; namaz kılmaya koşun, (işi) alışverişi bırakın. Eğer bilirseniz** (cuma namazını kılmanız) **sizin için çok hayırlıdır.**"[46]

Rabbimizin farz bir görev kıldığı cuma namazının İslâm Dini'ndeki önemini Peygamberimiz şöyle açıklamaktadır:

• ["(Düşman korkusu ve doğal afetler gibi dince) **meşru bir mazereti olmaksızın cuma namazı kılmayan kişinin Allah kalbini mühürler.**"

"... O kişi yok edilemez ve değiştirilemez ilâhi divanda münafık; içi kâfir dışı Müslüman kişi olarak yazılır."][47]

---

46 *Cuma, 9.*

47 *İ.Mâce, Hadis No: 11256; EtTac, 1/2734. 731, 732, 733, 734, 735*

Müminler!

Diğer bütün İslâmî emir ve yasaklarda olduğu gibi topluca kılınması farz kılınan Cuma namazlarında da şüphesiz pek büyük faydalar vardır. Peygamberimiz cumanın yaşadığımız hayata da yansıyan manevî faydalarını şöyle açıklıyor:

"Her kim cuma günü gusül abdesti alır, güzel elbiselerini giyer, varsa güzel koku sürünür, sonra da cuma namazına gelir, insanların (omuzları ve) boyunları üzerinden aşarak ilerlemez, İmam-Hatib minbere çıkıp hutbeyi bitirinceye ve namazını kıldırıncaya kadar susar ve Allah'ın kendisine farz kıldığı Cuma namazını da kılarsa, kıldığı cuma namazı o cuma ile bir önceki cuma arasındaki günahlarını örter."[48]

"Cuma günü vazifeli melekler cami kapılarından her birini tutarlar. Cuma namazına gelen müminleri öncelik durumlarına göre birinci ve ikinci şeklinde yazarlar. İmam-Hatip (minbere) çıktığı anda kayıt defterlerini kapatırlarda hutbeyi dinlerler.

Cuma günü Cuma namazına erkence gelen bir deve kurban etmiş gibi sevap alır. Bir süre sonra gelen sığır kurban etmiş gibi, bundan sonra gelen de boynuzlu koç kurban etmiş gibi sevap alır. Daha sonra ezan okunacağı sırada gelen kişi ise cuma namazını kılıp yalnız cuma namazı sevabını almak için gelmiş olur."[49]

["Her kim cuma günü gusül abdesti alır, erkence ve yaya olarak camiye gelir, İmam-Hatibe yaklaşarak yanındakilerle konuşmaksızın ve işaretleşmek sizin

48 *EtTac 1/280; İ. Mâce, Hadis No: 1086.*
49 *İ. Mace, Hn. 1092.*

hutbeyi güzelce dinlerse, o kişi için attığı her bir adıma karşılık o kişiye, gündüzleri oruçla geceleri namazla geçen bir yıllık ibadet sevabı gibi sevap verilir."

"Cuma (namazının başlaması ile bitirilmesi arasın) da öyle bir an vardır ki bu âna tesadüfle (haram bir dilekte bulunmaksızın) duâ eden kula Allah istediğini verir."][50]

Müminler!

Açıkladığımız, âhiretimize dönük faydaları yanında cuma namazlarının yaşadığımız hayata yönelik pek çok sosyal faydaları da vardır.

a) *Cuma namazları, toplum fertleri arasında kaynaşmayı, İslâmî ölçüler çizgisinde birleşmeyi ve aynı prensipler zaviyesinden hayatı değerlendirmeyi sağlayan ibâdettir.*

Zira her bir mümin erkek, bulunduğu çevrenin camiinde o muhitin fertleri ile omuz omuza saf tutmak mecburiyetindedir.

Özellikle farklı soylardan ve ırklardan müminleri haftada bir kez birleştiren Cuma namazlarının toplum birliği ve barışını sağlayıcı özelliği pek büyüktür.

b) Cuma namazları, okunan hutbelerle mümin fertlere sürekli öğretim/eğitim sağlayan ibâdettir.

Tam bir inanç ve ibâdet duygusu içersinde ve gereğini yapmak amacıyla dinlenen hutbeler çok mühim bir toplum eğitimdir. İslâm Dini'nin yüklediği ferdî ve sosyal görevlerin sürekli bir şekilde öğretildiği bir toplumda ise fertlerin maddî ve manevî yönden gelişecekleri açıktır.

---

50 *EtTac, 1/2801, 290.*

c) *Cuma namazları muhitin inançlı, ibadetli, ahlâklı ve toplumcu müminlerini birbirlerine tanıtarak faziletlilerin güç birliğini doğuran ve müminlerin birbirlerini uyarma ve yönlendirme vasatını(ortamını) hazırlayan ibadettir.*

d) *Cuma namazları ve hutbeleri, mümin fertleri, moral gücü bakımından takviye eden, Helâl ve haram duygularını pekiştiren ve haklar konusunda hassaslaştıran ve ekonomik verime de dolaylı bir yarar sağlayan ibadettir.*

İnanarak ve arzu ederek Cuma namazı kılan müminlerin barışçı, tutumlu, vazifeşinas, verimli ve zarardan sakınan/sakındıran kişiler oldukları bilinen bir gerçektir.

İslâm Dinindeki önemine, ferdi yetiştiren ve toplumu geliştiren faydalarına işaret ettiğimiz Cuma namazları Rabbimizin emri olarak en temel vazifelerimizdendir. Vazifemiz olduğu için de kılma hürriyeti en tabii hakkımızdır.

Topluca Cuma namazı kılmak dâhil ibadet hürriyeti İslâm Hukuku'nun yanı sıra, insan hakları ve özgürlüklerine saygılı ve hukuka dayalı bütün sis- temlerin de tanıdığı haktır.

Böyle iken kendi insanlarımız tarafından batının kültürel ve ekonomik sömürüsüne aracı kılınan laiklik, genelde temel haklarımızı özelde ibadet hürriyetimizi çiğneme aracına dönüştürülmüştür.

Yapılmakta olan zulmü şöylece misallendirebiliriz:

Orta ve yüksek öğretimde milyonlarca gencimize, cuma namazı kılma imkânı verilmemektedir.

Kamu ve özel sektördeki pek çok iş yerlerinde, cuma namazı kılabilme hürriyeti prangaya vurulmakta-

dır. Ordumuzda subaylarımıza yönelik manevî baskılar ise sürdürülmektedir.

Sistemin değil, yöneticilerimizin hoşgörüsünden yararlanılarak kullanılan imkânlar ise hala son derece kısıtlıdır.

Sormalı ve sordurmalıyız.

Bu zulüm nereden kaynaklanıyor?

"Allah'ın mescitlerinde Allah'a ibâdet edilmesini engelleyenlerden daha zalim kim vardır?..."[51] anlamındaki Kur'ân sorusunu yönelterek diyoruz ki anayasal haklarımızı tanımaz barbarlar, nereden güç alıyorlar?

Milletimize rağmen kamu ve özel sektörde Allah'a ibadeti engelleyici şartları oluşturan modern putperestler, hangi iç ve dış otoriteye güveniyorlar?

Özel halleri, ileri derecede hamilelikleri ve çocuklu oluşları gibi kendilerine özgü mazeretleri sebebiyle Cuma namazına katılma sorumlulukları erkeklere nazaran daha az olan kadınlarımız da dâhil olmak üzere Cuma namazlarımızı kılmaya devam etmeliyiz.

Mümin memur ve işçiler olarak çiğnenen yasal haklarımızı savunmalıyız. Bu ülkede Cuma namazı kılma özgürlüğünün bulunmadığı okul, üniversite, alay ve iş yeri istemediğimizi de duyurmalıyız.

Cuma Mesajımızı Peygamberimizin cuma namazının İslâm Dini'ndeki önemini de açıklayan bir cuma hutbelerinden bölümler sunarak bitiriyorum:

"Ey insanlar! Ölüm gelip çatmadan önce (işlediğiniz) günahlara tövbe ederek Allah'a yönelin.(Hasta-

---

51 *Bakara 113.*

lık, yaşlılık ve yoksulluk gibi) engellerle kuşatılmadan önce güzel ameller yapmakta acele edin.

Rabbimizi (emirleri ve yasaklarıyla, mübarek isim ve sıfatlarıyla) çok çok zikrederek, gizli ve açık çokça da sadaka vererek/yardımda bulunarak Rabbinize karşı üzerinizdeki kulluk görevlerinizi yapın. Böyle yaparsanız Rabbiniz tarafından rı¬zıklandırılırsınız, yardım görürsünüz, işleriniz de düzene sokulur.

İyice biliniz ki Allah yaşamakta olduğum bu senenin bu ayının bu gününde ve burada cuma namazını Kıyamet Günü'ne kadar devam etmek üzere siz müminlere farz kılmıştır.

Her kim benim hayatımda veya ölümümden sonra, adaletli veya zalim bir yöneticinin yönetimi altında bulunuyorken farziyetine inanmayarak veya kılınmasını önemsemeyerek cuma namazını kılmazsa, Allah onun hayatına düzen, yaşayışına huzur vermesin ve işlerini bereketli kılmasın.

Çok iyi biliniz ki Cuma namazını kılmayan kişinin tövbe etmedikçe Allah katında kabul olunur namazı da zekâtı da, orucu da, haccı da yoktur. Onun (diğer) hayırları da kabul olunmaz."[52]

52 *S. İbnü Mâce, Hadis No: 1081.*

VIII

Cenaze Namazı

İnsan, Rabbimiz tarafından en güzel kıvamda yaratılmış ve ebediliğe erdirilmiş mükellef varlıktır. İnsan için konulmuş hayat düzeni olan İslâm, insanın dirisini yücelttiği gibi ölüsünü de değerlendirir, öldüğünde yıkanılmasını, kefenlenip kokulandırmasını ve üzerinde cenaze namazı kılınarak dualarla ebedi yolculuğuna çıkarılmasını emreder.

• Cenaze namazı Peygamberimizin açıklamasına göre müminlerin birbirlerinin üzerindeki haklarından biridir.

Ebû Hüreyre (r.a.) anlatıyor:

Allah'ın Resulü 'Müslüman'ın Müslüman üzerindeki hakları altıdır' buyurdu. (Bu açıklama üzerine sahabiler tarafından) soruldu:

-Bu haklar nelerdir Ya Resûlellah?

Cevap olarak şöyle buyurdular:

-Onunla karşılaştığın zaman ona selam ver. Seni davet ettiği zaman davetine katıl, öğüt istediği zaman ona öğüt ver. Aksırıp da Allah'a hamd ettiği zaman ona 'Allah sana merhamet etsin' duasında bulun. Hastalandığı zaman onu ziyaret et. Öldüğü zaman da cenazesine katıl.[53]

---

53 *Mi'şkatül-Mesâbîh, Hn. 1525*

• Müslüman'ın Müslüman üzerindeki haklarından biri olan cenazesine katılma dini ifadesiyle farz-ı kifâye bir görevdir. Yani ölünün içinde yaşadığı toplumun mümin erkekleri veya kadınlarından bir topluluğun veya bir ferdin üstlenmesi gereken bir vazifedir. Aksi takdirde bütün toplum günahkâr olur.

• Cenaze namazı, abdest alma, gereğince örtünme ve kıbleye yönelme gibi gerekli şartlara uyularak, erkekler, kadınlar ve çocuklar tarafından kılınabilir bir namazdır. Cenaze namazına yetişilemeyecek durumda kılınırsa teyemmüm yapılarak veya abdestsiz olarak da kılınabilir. Çünkü bu bir duadır. * Peygamberimizin açıklamasına göre, kılanlar için bir öğüt ve Uhud Dağı kadar sevap kazanma vesilesidir.

Bir öğütlerinde Allah'ın Resulü (s.a.v.) şöyle buyurdu:

-Bir cenazede bulunup da cenaze namazını kılan kimse bir kırat (sevap) kazanır. Cenaze namazını kılıp da kabrine götürülerek defin oluncaya kadar cenaze cemaatine katılan kişi ise iki kırat (sevap) kazanır.

(Ashab-ı Kiram tarafından) soruldu.

-Ya Resûlellah! İki kırat (sevap) ne kadardır, (anlayamadık, açıklar mısınız?) Allah'ın Resulü söyle buyurdu:

-İki kırat'ın sağlayacağı sevap, küçüğü Uhud Dağı benzeri olan iki büyük dağ gibidir.[54]

• Cenaze namazı, kılanlar için sevap kazanma vesilesi olduğu gibi, cenaze namazı kılınanlar için de bir duadır. Bağışlanma sebebidir, şefaate uğrama vesilesidir.

---

54 *Et_Tac, 1/362*

* *Abdurrezzak El-Musannef 3/288*

Cenaze namazını kılan müminler tarafından içten duygularla hayırla yâd edilmesi halinde ise kişinin Cennet'e yolcu edildiğinin bir müjdesidir.

Bu gerçek Enes Îbn-u Malik'in rivayet ettiği hadiste şöylece dile getiriliyor:

(Günün birinde) Hz. Peygamber'in yanından bir cenaze ile geçtiler. Sahabiler onu 'hayırlı bir cemiyet insanıydı' diyerek övdüler.

Allah'ın Resulü (s.a.v.) üç defa ard arda 'Gerekli oldu' buyurdu. Sonra diğer bir cenaze ile daha geçtiler. Sahabiler onu da 'fena, cemiyete zararlı bir kişi' olduğunu ifade ederek yerdiler.

Allah'ın Resulü (s.a.v.) (aynı şekilde) üç defa 'Gerekli oldu' buyurdu.

Hz. Ömer sordu:

-(Anam-babam sana feda olsun. Ya Resûlellah! Haklarındaki görüşlerimizi açıkladığımızda her bir cenaze için 'Gerekli oldu' buyurdunuz.) Ne 'Gerekli oldu?'

-(Ya Ömer!) İlkini hayırla andınız. (Toplumun sevgisini kazandığı için) ona Cennet gerekli oldu; Cennet'e girmeyi hak etti.

İkincisinin fenalığında birleştiniz. (Toplumun nefretini kazandığı için) ona da Cehennem gerekli oldu.

(Allah'ın Resulü (s.a.v.) daha sonra sözlerini sahabiler topluluğuna yönelterek şöyle buyurdu:)

-Ey müminler! Sizler yeryüzünde Allah'ın şahitleri (ve değer ölçüleri) siniz.[55]

•Cenaze namazı cemaat halinde kılındığı gibi tek tek olarak da kılınabilir. Peygamberimizin cenaze na-

55 *Buhari Cenaiz B. Senâin-Nâsi, Et-tac 1/365*

mazı erkekler, kadınlar ve çocuklar tarafından küçük saflar halinde imamsız olarak kılınmıştır.[56]

Bir anda birden fazla cenazenin bulunması halinde sıra ile önce erkeklerin, sonra kadınların, daha sonra da çocukların cenaze namazı, ayrı ayrı kılınabildiği gibi bütün cenazeler bir arada bir defada toplu olarak da kılınabilir.[57]

Cenaze namazı hazır cenaze için definden önce kılınabildiği gibi definden sonra kabir üzerinde de kılınabilir. Ebû Hüreyre (r.a.) Peygamber (s.a.v.) mescidini süpürüp temizlemekte olan siyahî bir kadınla alâkalı olarak şu olayı dile getirdi.

Hz. Peygamber (bu kadıncağızı göremeyince) durumunu soruşturdu. 'Öldü' dediler. Sahabiler ölümünü nedense önemsememiş gibiydiler.

Hz. Peygamber:

-Bana bildirmeniz gerekmez miydi? diyerek serzenişte bulundular.

Sonra da:

-Kabrini bana gösteriniz, buyurdular. Gösterdiler (Kabri başında)Cenaze namazını kıldılar ve şu açıklamayı yaptılar:

-Bu kabirler yatanları için karanlıklarla doludur. Namazlarını kılmam sebebiyle Allah onların kabirlerini ışıklandırır.[58]

• Cenaze namazı dünyanın herhangi bir bölgesinde ölen bir mümin için gıyabında da kılınabilir. Zira Peygamberimiz, Müslüman olarak can veren Habeş

56 *İ.Hişam Es-Siretün-Nebeviye (Cihaz-u Resûlillah ve defnühü)*

57 *Nesai 1/280, M. Elbani Ahkamul Cenaiz. 132, Et-Tac 1/364*

58 *Bülûğul-Meram/K.Cenaiz Hn. 23, Et-Tac 1/363*

Kralı Necaşi'nin cenaze namazını Medine'de, gıyabında kıldırmıştır.[59]

• Peygamberimizin açıklamalarına göre can taşıdıkları, ölüm büyük bir olay olduğu ve aslında canı alan Allah'a tazim olacağı için Müslüman olsun veya olmasın bütün cenazeler için ayağa kalkılabilir. Değinildiği üzere cenaze için ayağa kalkma Peygamberimizin sünnetindendir.

Abdullah İbn-ü Ömer (r.a.) şöyle anlatıyor.

Bir sahabi Allah'ın Resûlü'ne sordu:

-Ya Resûlellah! (Bazen) yanımızdan kâfirlerin cenazeleri geçiyor. Onların cenazeleri için ayağa kalkalım mı?

-Evet, kâfirlerin cenazeleri için de kalkınız. Çünkü siz onların ölüleri için ayağa kalkmış olmuyorsunuz. Siz canları alan Allah'ı yüceltmek için ayağa kalkıyorsunuz.[60]

• İslâm, insanın dirisini ve ölüsünü kuşatan bir hayat nizamıdır. Bu itibarla koyduğu kurallara uyulmasını ister. Bu sebeple cenaze namazının kılınmasını emreder. Ancak cenaze merasiminin feryadı figana boğulmasını, cenazenin müzik esliğinde, resimler taşınarak, sloganlar atılarak ve de alkışlar tutularak kabre götürülmesini şiddetli bir dille yasaklar. İslâm dinine zahiren veya kalben iman etmemiş bulunan insanların cenaze namazlarını kılmak, saygı duyularak kabirlerini ziyaret edip bağışlanmaları için dualar yapmak da İslâm'ın Kur'ân kaynaklı yasaklarındandır.

Rabbimiz Tevbe Sûresi'nin 84. âyetinde şöyle buyuruyor:

---

59 *Et-Tac 1/364*

60 *Müsnet 2/168*

"Kâfirler ve münafıklardan ölen hiçbir kişinin asla cenaze namazını kılma. (Defin veya ziyaret için) **kabri başında durma. Çünkü onlar Allah'ı ve Peygamberini tanımayıp kâfir oldular ve Hak'tan sapmış adamlar olarak öldüler. Onların ne malları ne de evlatları seni imrendirmesin..."**

İslâm dininde erkeklere veya kadınlara özgü olduğu açıkça belirtilmemiş bütün görevler ve yasaklar, erkekler gibi kadınları da yükümlü kılar. Cenaze namazı da böyledir. Kadınlar da cenaze namazı ile mükelleftirler.

Ne var ki periyodik rahatsızlıktan, hamilelik ve emziklilik gibi mazeretler sebebiyle beş vakit cemaat namazlarına ve de cuma namazına olduğu gibi cenaze namazına da katılmayabilirler. Ancak tesettürlü olarak katılmaları asıldır. Mazeretleri yokken özellikle de akrabadan olan fertlerin cenaze namazlarına katılmalıdırlar.

• Beş vakit namazlar, Cuma namazı ve bayram namazında olduğu gibi cemaat halinde kılınması durumunda cenaze namazlarında da kadınların erkeklerin arkasında veya ayrı bir grup olarak erkeklerin paralelinde saf tutmaları gerekir. Ancak, özellikle büyük kalabalıklarda karmaşık halde kılınması da caizdir.

Cenaze namazlarının erkeklerden sonra imamlı veya imamsız olarak kadınlar tarafından kılınması da caizdir. Peygamberimizin cenaze namazı, imamsız olarak önce erkekler sonra kadınlar tarafından kılınmıştır.

Cenaze Namazı nasıl kılınır?

Cenaze namazı ayakta kılınır[61]. Eller kaldırılarak ilk tekbir alındıktan sonra Fatiha sûresi okunur, onun ardından ikinci tekbir alınarak Allahümme Salli-Al-

61 *Nesâi Cenaiz Babud-Dua Hn. 1988*

lahümme Barik şeklinde başlayan salâtlar getirilir ve üçüncü tekbir alınarak Peygamberimizin öğrettiği cenaze duâlarından biri okunur** Dördüncü tekbir alındıktan sonra önce sağa ve sonra da sola selam verilerek namaz bitirilir.[63]

Cenaze duasını bilmeyenler ilk tekbir alındıktan sonra Sübhaneke Duâsı'nı, üçüncü tekbir alındıktan sonra ise Fatiha Sûresi'ni okuyabilirler.

Cenaze namazı dini bir uygulamadır. Kılınması bir ibâdettir. Kılan ve kılınan için hayır vesilesidir. Cenazenin hazırlanması, namazının kılınması, taşınması ve defin adabı Peygamberimiz tarafından öğretilmiştir. Müslümanlar olarak görevimiz, öğrenmek ve uygulamaktır. Yüce Mevlamız cümlemizi ölümden ibret alarak, ölüm ötesi için iyice hazırlanabilen ve cenazelerini İslâm adabına göre kaldıran kulları zümresine ilhak buyursun.

** *Peygamberimiz'in öğrettiği cenâze dualarından biri de şöyledir: "Allah'ım! Namazını kıldığımız bu kişinin Rabbi sensin. Onu yaratan, İslam'a yönlendiren ve canını alan da Sensin. Onun gizli ve açık işlerini en iyi bilen de Sensin. Biz onun için aracılık yapmak üzere sana yöneldik. Onu bağışla (Allah'ım)*

63 *Et-Tac 1/360. N. Elbani Ahkâmül-Cenaiz sh. 151...*

IX

Erkekler Gibi Kadınlar da Cemaat Namazlarına Katılmalıdır

İnsanlık için ilahî bir hayat düzeni olan ve ebedî hayatın mutluluğunu da içeren İslâm Dini'ni, Allah'ı yüceltme ve insanlara adalet ve merhamet olarak özetleyebiliriz.

Bu Yüce Din, insanı Allah'a bağlayacak ana rabıta olan namazı, O'nu yüceltmenin merkez ibadeti kılmıştır. Namaz kılmak için oluşturulacak birliktelikleri de Müslümanlara gösterilmesi gerekecek adalet ve merhamet türü görevlerin hareket noktası eylemiştir.Bu sebeple erkek ve kadın bütün müminler namazla emredilmiş ve cemaat namazlarıyla emredilip öğütlenmiştir. Beraberce kılınması farz olan Cum'a, müekked sünnet-vâcib olan Bayram namazları yanı sıra beş vakit cemaat namazlarına katılıma teşvik edici hadislerinde Peygamberimiz şöyle buyurmuştur:

"Cemaatle kılınan namaz, tek başına kılınan namazdan yirmi yedi derece daha üstündür."

Salât ve Selâm üzerine olsun o, cemaat namazlarına gelirken atılacak her bir adımın sevap kazandıracağını bildirmiş, bu adımların çokluğunun günahları bağışlatacak amellerden olduğunu da şöylece müjdelemiştir:

- Allah'ın hataları gidermesine ve günahları örtmesine sebep olacak amellere sizleri yönelteyim mi? Onlar:

Şartlarına uyarak tam bir

şekilde abdest almak,

Câmilere giderken atılan

adımların çokluğudur...

Bir cemaat namazının ardından ikinci bir cemaat namazı için beklenilmesinin sağlayacağı armağanı da akşam namazından sonra yatsı namazını bekleyen sahâbilerine şöylece açıklamıştır:

-Sizi müjdelerim; Rabbiniz size gök kapılarını açtı.Sizinle iftihar ediyor ve şöyle buyuruyor:

Bakın hele , bir vakit namazını kıldıktan sonra diğerini bekleyen şu kullarıma. (Buharîden N.Evtar 2/74)

Sevgili Peygamberimiz cemaat namazlarına katılmamanın sorumluluğunu açıklamak için de şöyle buyurmuştur:

"Düşünüyorum da müminlere namaz kıldırması için bir kişiyi görevlendireyim. Sonra da bana eşlik edecek odun demetleriyle yüklü adamlarla beraber cemaat namazlarına katılmayan insanların üzerlerine yürüyeyim de evlerine başlarına yaktırayım."

Müminlere, vakit namazları, cuma, bayram ve de cenaze namazları cemaatine katılımla emredilmiş/öğütlenmiş olmakla beraber hastalık, yolculuk, hava muhalefeti ve namaz kılınacak camilere uzaklık gibi meşrû mazeretler sebebiyle onlara katılmama ruhsatı da verilmiştir. Ancak özel halleri, hamilelik-çocukluluk durumları ve de toplum örfüne göre üstlenmeleri gerekecek ev işleri sebebiyle mümin kadınlara verilen ruhsat/izin ise daha kapsamlı tutulmuştur. Bir diğer ifadeyle onlara mazeretlerini değerlendirerek katılıp katılmama

özgürlüğü tanınmıştır. Çünkü Allah, dini ölçülere göre yaşanırken güç yetirilemeyecek zorluklara uğranılmasını istemez.

Sevgili Peygamberimizin kurduğu ilk İslâm toplumu, açıklanan doğrultuda cami merkezli olarak oluşturulurken erkeklerin yanı sıra kadınlar da bu merkezde yerlerini almıştır. Ne var ki İslâm Dünyası'nın bazı coğrafyalarında kadınlara verilen ruhsat, yasağa dönüştürülmüştür. Hz. Peygamberin uygulamalarıyla meşruiyet kazanmış hiçbir alanda içtihatlara cevaz yok iken "fitne"nin yaygınlaştığı gerekçesiyle kadınlar cemaat namazlarından koparılmışlardır. Üzülerek ifade edelim ki Anadolu coğrafyası da Kur'ân ve Sünnet'le çelişen, bir diğer anlatımla İslâmî yaşayışta sonradan ortaya çıkan bu bid'atın zuhur alanlarından biri olmuştur.

Biz bu incelememizde Hz. Peygamber dönemi uygulamalarını delilleriyle sunarak mevzuumuza açıklık getirmeye çalışacağız. Ancak konumuzu ana hatlarıyla açıklığa kavuşturacak bir genel kuralı öncelikli olarak hatırlatmakta fayda görüyoruz.

Kadınlara özgü ifade kalıpları kullanılarak vaz' edilen hükümler yalnızca kadınlara yöneliktir. Ancak, erkek - kadın ayırımı yapılmaksızın ve de kadınlar istisna edilmeksizin erkek ifade kalıpları kullanılarak verilen tüm öğütler, konulan bütün emirler ve yasaklar erkekler gibi kadınları da içine alır.

Bu sebeple beş vakit, cuma, bayram ve cenaze namazlarının cemaatle kılınmalarının meşruiyeti, faziletleri ve erdireceği sevaplarla ilgili Nebevî buyruklar, erkekler yanı sıra kadınlara da şamildir. Hususi deliller aramaya gerek yoktur. Böyle olmakla beraber biz konumuzu özel argümanları ile belgelendireceğiz.

X

Yolculukta Namazları Kısaltma ve Birleştirme

İslâm Dini, Yüce Rabbimizin insanlık için koyduğu iman ve hayat düzenidir. Bu sebeple onun ilkeleri, emirleri ve yasakları bütün insanların anlayabileceği ve uygulayabileceği özelliktedir. Uygulamada engelleyici hayatî zaruretlerin oluşması durumunda yüklenen vazifeler görev olmaktan çıkar. Olağan dışı şartlarda ise görevler azalabilir, ertelenebilir, vasıf değiştirebilir ve hatta düşebilir. Yolculuklar da olağan dışı şartlardandır. Çünkü konumuz olan namaz, özelinde bakıldığında anlaşılacağı gibi yolculuklar, mesh süresini uzatabilir, namazları kısaltabilir, birleştirebilir, birlikte kılınması farz olan Cuma namazını tek başına kılınabilecek öğle namazına dönüştürebilir.

Yolculuk Kur'ân ve Sünnet'le kurumsallaştırılmıştır. Kur'ân ve onun açıklaması niteliğindeki Peygamberî sünnet, kolaylaştırıcılık sebebi olan yolculuğu meşrulaştırır ve de kurumsallaştırır. Yolculukta namazla ilgili Nisâ sûresinin 101. âyetinde şöyle buyurulur: "Yeryüzünde yolculuğa çıktığınızda hakikati inkâra şartlanmış olan (kâfir)lerin aniden üzerinize saldırmasından korkarsanız namazlarınızı kısaltmakla günaha girmiş olmazsınız. Çünkü o hakikati inkâr edenler sizin düşmanlarınızdır."

Anlamı sunulan âyette hususiyle kâfirlerin saldırısından korkulması durumunda namazların kısaltılabileceği açıklanmaktadır. Sevgili Peygamberimiz de namazı kısaltıcı yolculuğun, tehlike içermeyen diğer yolculukları kapsadığını duyurmuştur. Salât ve Selâm üzerine olsun o, ayrıca kısaltmanın sabah namazının sünneti hariç, sünnet namazlar kılınmadan öğle, ikindi ve yatsı namazlarının dört rekât olan farzlarının iki rekât olarak kılınması şeklinde yapılabileceğini öğretmiştir. Ayrıca namazların birleştirilebileceğini de örneklendirmiştir. Kur'ân ve Sünnet, yolculuğun kolaylaştırıcı sonuçlar doğuracağını bildirmekte fakat başta ne kadar süreli veya ne kadar mesafeli yolculuğun yolculuk olacağı olmak üzere ilgili bazı hususları kesin hatlarıyla açıklamamaktadır.

Açıklamaması da gerekirdi. Çünkü İslâm evrenseldir ve zaman üstüdür. O, kalıcı yasalar koyar. Zamanların geçmesiyle örneğin iletişim ve ulaşım imkânlarının gelişmesiyle değişmesi gerekecek ölçüleri koymaz. Bu tür yasaların konulmasını aklın ve ilmin yetkisine bırakır. Değinildiği gibi yolculuğun tarifi yapılmadığı ve yolculukla ilgili çeşitlilikler içeren sözlü ve fiilî Sünnet değişik şekillerde irtibatlandırılabilir ve yorumlanabilir olduğu için İslâm bilginleri yolculuk çevresinde farklı görüşler serd etmişlerdir. Şimdi bu görüşleri hülâsa edeceğiz.

Mezheplerimizin farklı ictihadlarının özeti

A- Sevgili Peygamberimiz, ne kadar süreli veya mesafeli yolculukların kolaylıklardan yararlandırıcı yolculuk olarak değerlendirileceği hususunda değişik olaylar ve sorular sebebiyle farklı açıklamalarda bulunmuşlardır. Örneğin O, ilgi kurulan bazı hadislerinde şöyle buyururlar:

"Yanında kendisiyle evlenme engeli bulunan bir mahremi veya eşi olmaksızın Allah'a ve âhiret gününe iman eden bir kadının üç günlük yola çıkması meşrû-helâl değildir." "Yerleşik kişi bir gün bir gece, yolcu ise üç gün üç gece mesh yapabilir."

Hanefîler bu hadislere dayanarak kolaylıklardan yararlandıracak yolculuğun ancak üç günlük yolculuk olabileceği ictihadında bulunmuşlardır. Ne var ki onlar, asırlarca önceki yaşadıkları dönemlerin şartlarında üç gün ve üç gece içinde ancak on sekiz saat yolculuk yapılabileceği ve yolculuğun da ancak ortalama yürüyüşle değerlendirilebileceği varsayımından hareket etmişlerdir. Böylece karada deve yürüyüşüyle, denizde yelkenli ile on sekiz saatlik seyri ölçü edinmişlerdir.

Şâfiiler ve konuya onlar gibi yaklaşan bilginler de ilgi kurdukları bir diğer hadisten hareketle takriben dört berîdlik (yaklaşık doksan kilometrelik) mesafeyi yolculuk ölçüsü olarak benimsemişlerdir.*

B- Fıkhî mezheplerimiz, Peygamberimizin mest üzerine mesh yapılabileceğini açıklayan hadislerini kabulde birleşirler. Ancak ilgili diğer hadisler üzerindeki yorum farklılıkları sebebiyle sarık- başörtüsü ve çoraplar üzerinde mesh yapılıp yapılamayacağı konusunda ise değişik görüşler ileri sürerler.

C- Mekke'nin fethi yılında Hz. Peygamberin, Mekke'de onbeş gün kaldığı şeklindeki rivayete dayanarak Hanefîler, bir yerde onbeş günden az kalınmaya niyet edilmesi halinde seferîlik durumunun devam edebileceği görüşünü ileri sürerler. Şâfiiler ise bu süreyi ilgi kurdukları bir hadisle delil getirerek gidiş geliş hariç dört günle sınırlandırırlar.

D- Çoğunluğu oluşturan İslâm bilginleri, Hz. Peygamberin yolculukta öğle ile ikindi namazını, akşam ile yatsı namazını cem' yaptığı bir diğer ifadeyle namazları birleştirdiği şeklindeki sahih hadislere istinad ederek yolculukta cem' (birleştirme) yapılabileceği görüşündedirler. Hanefîler, Arafat ve Müzdelife'nin dışında namazların değinilen şekilde birleştirilmesini kabul etmezler, bu şekildeki birleştirmeye ilişkin rivayetleri namazların ilkini vaktinin sonunda kılıp diğerini vaktinin başında kılmak şeklinde yorumlarlar.

E- İslâm bilginleri, namazı kısaltarak kılmanın gerekli olup olmadığı konusunda da çelişirler. Hanefî müctehidler "Allah'ın kabul edilmesi gereken bir hediyesi" olduğu şeklindeki hadisle delil getirerek kısaltmanın vacib olduğunu, aksine uygulamanın günahkâr kılacağı ictihadında bulunurlar.

Başta Şafii müctehidler olmak üzere çoğunluğu oluşturan bilginler ise, yukarıda tercümesi sunulan ilgili Kur'ân âyetinin ifadesine ve "Allah, verdiği ruhsatların kullanılmasını sever." şeklindeki hadise dayanarak kişinin kısaltmada muhayyer olduğunu, dilerse yolculuğun kolaylıklarından yararlanmayabileceğini dile getirirler. Yolculukla alakalı olarak ilmihal kitaplarında gördüğümüz ve bazı kişilerce dinimizin değişmez hükümleri gibi aktarılan ictihadlar, verilen bilgilerden açıkça anlaşılabileceği gibi doğrudan Kur'ân ve Sünnet'in emredici hükümleri değildirler. Bunun için de ulaşım vasıtalarının geliştiği ve çeşitlendiği zamanımızda birbirinden farklı ve tabii olarak da çelişkili olan bu ictihadları değerlendirici çalışmalar yapılmaktadır. Biz, çokça soru yöneltilen bu konularda, hadislerin, değişik mezhebi ictihadları ışığında güvenilir ilim adamlarımızın yaptığı güncelleştirici çalışmalardan yararlanarak size özet bilgiler öneriler sunacağız.

Uyguladığımız için tavsiye edeceğimiz görüşler

1-Kişinin kendisinin, aile fertlerinin, çalışma arkadaşlarının ve gideceği yerdeki ilgili kimselerin yolculuk olarak nitelediği yolculuklar dinimizin getirdiği kolaylık ilkelerinden yararlandırabilecek yolculuklardır. Özel araçla çıkıldığında evler, kamu araçlarıyla gidildiğinde hava alanları yolculuğun başladığı yerler olarak kabul edilebilir. Peygamberimizin kadınlarla alakalı emirleri mutlaklığı içinde değerlendirilmeli, zaruret olmadıkça kadınlarımız yanlarında mahremleri veya eşleri olmaksızın bu gibi yolculuklara çıkmamalıdırlar. Özellikle onlar için maddî güvenlik kadar manevî güvenlik de önemlidir. Çünkü onlar doğal yapıları ve cazibeleri gereği ilgi odağı olma, etkileme ve daha da önemlisi etkilenme konumundadırlar. Kadınlar zaruret durumlarını aile fertleriyle birlikte kendileri belirleyebilirler. Zaruret kapsamına alınabilecek Hac ve diğer seyahatler için alternatif imkânları geniş güvenilir organizasyonların seçilmesi de gerekir.

2- Kolaylık ilkelerinden yararlanılabilecek yolculuklarda başörtüsü ve çoraplar üzerine mesh yapılabilir ve namazlar kısaltılabilir.

A- Kadınlarımız, özellikle yolculukta, başörtülerini çıkaramayacakları yerlerde veya acil durumlarda abdest alırken ihtiyaten abdestli olarak taktıkları başörtüleri üzerine mesh yapabilirler. Çünkü Peygamberimizin eşi Ümmü Seleme annemiz başörtüsü üzerine mesh ederlerdi. Bunun gibi abdestli olarak giydikleri çorapları üzerine de mesh yapabilirler. Pek tabiidir ki erkekler de çorapları üzerine mesh edebilirler. Ancak çoraplar deriyi gösterecek şekilde ince ve şeffafsa ayak-

lar çıplakmış gibi değerlendirilerek mesh yapılırken elin ıslaklığı deriye hissettirilmeli ve topuklar da mesh edilmelidir. Bu uygulama Maide Sûresinin 6.âyetiyle de delillendirilebilir.

B- Sabah namazının sünneti dışındaki sünnetler kılınmadan dört rekâtlı namazları iki rekât halinde kılabiliriz. Çünkü Peygamberimizin uygulaması, bu şekildedir. Akşam namazı ise kısaltılmadan üç rekât olarak kılınır. İki rekât olarak kılınacak yatsı namazından sonra vitir namazı da kılınabilir.

3- Gidilen yerde kendimizi misafir olarak algıladığımız veya misafir olarak ağırlandığımız sürece, yolculuğun namazları kısaltma şeklindeki kolaylıklarından yararlanabiliriz.

4- Yüce dinimizin kolaylaştırma ilkesi doğrultusunda Hz. Peygamberi izleyerek yolculuklarda namazlarımızı kısaltabilir ve de birleştirebiliriz; öğle ile ikindiyi ard arda öğle vaktinde kılabileceğimiz gibi, akşamla yatsıyı da yatsı vaktinde birleştirerek kılabiliriz. Yolculuğun seyri gerektirdiğinde öğle ile ikindi ikindi vaktinde, akşamla yatsı da akşam vaktinde birleştirilebilir.

5- Hz. Peygamber yolculuklarında sabah namazının sünneti dışındaki sünnetleri kılmaksızın namazlarını kısaltarak kıldığı için bizler de Peygamberimizin yolunu izleyebilir, sabahın sünneti dışındaki sünnet namazlarını kılmaksızın farz namazları kısaltarak kılmayı tercih edebiliriz. Açıklandığı üzere birleştirmede yapabiliriz. İslâm bilginlerinin Sünnet çizgisindeki kabullerine göre hastalarda yukarıda açıklandığı şekilde namazlarını birleştirebilirler.

Mukim iken namazları birleştirme;

Peygamberimizin Medine'de düşman korkusu ve şiddetli yağmur gibi görülür bir sebep yok iken bile bazen namazları cem' ettiğini bir diğer ifadeyle birleştirdiğini biliyoruz. Burada müminlere evrensel bir mesaj verildiği kanaatindeyiz.

- Âdet haline getirilmemek koşuluyla- gerektirici durumlarda namazlar birleştirilerek kılınabilir. Örneğin ara verilemeyecek, verilse de namaz kılmak için uygun yer bulunamayacak uzun süreli toplantılara katılacak yöneticiler bürokratlar, önemli ameliyatlara girecek cerrahlar, nöbete girecek askerler, yoğun bakımda görev yapacak doktorlar ve hemşireler, vazifelerinden atılma korkusu duyacak subaylar gibi görevliler ve her an göreve gidecek itfaiyeciler, imtihana girecek talebeler ve benzeri mazeretliler ve de pek tabii ki hastalar namazlarını yukarıda açıklandığı şekilde birleştirerek kılabilirler. Onlar namazlarını terk etmemeli veya kazaya bırakmamalıdırlar. Çünkü onlar değinildiği üzere öğle ile ikindiyi dörder rekât olarak öğle veya ikindi vaktinde birbiri ardından birleştirerek kılabilirler. Akşamla yatsıyı da akşam veya yatsı vaktinde akşamı üç, yatsıyı dört rekât olarak birleştirme yoluyla kılabilirler.

Çok iyi bilinmelidir ki evrenselliği gereği İslâm Dini'nin doğrudan açıklık getirmediği yolculuk dâhil bütün konularda ileri sürülen ve de sürülecek olan görüşler zamanla değiştirilme ihtiyacı duyulabilecek ictihadlardır. Mezheplerimizin içlerindeki ve aralarındaki görüş farklılıklarının tabii görülmesi de tespitimizi doğrulamaktadır. Kaldı ki istisnasız bütün ictihadlar hata ihtimali içeren doğrulardır ve bu özellikleri içinde ictihadlar İslâm'ı ve bütün müminleri değil, yalnızca sahipleri ve izleyenlerini bağlar.

Bu sebeple dileyenler değişik mezheplerin tarihî şartların ürünü olan ictihadları içeren ilmihallerde buldukları ve bizim de burada özetleyerek sunduğumuz bilgilerle amel edebilirler. Hiçbir engel yoktur.

Biz izlemekle emrolunduğumuz Sünnet çizgisinde ve de bu çizgiyi sürdüren müctehidlerimizin izinde yapılan ilmî çalışmalardan yılların birikimi olarak seçtiğimiz görüşleri sizlerle paylaşmaya çalıştık.** Hiç şüphe yoktur ki bütün bu seçili görüşler de tarihi ictihadlar gibi hata ihtimalli doğru görüşler olarak nitelendirilebilirler. Kaldı ki incelendiğinde görüleceği gibi onların büyük bir bölümü tarihî ictihadların ürünüdür. Hiç şüphesiz doğruları en iyi bilen ve huzurunda sorgulayacak olan yalnızca Allah'tır.

---

* *Müslümanların pratikteki ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlayan bu tespitlerin günümüzde geçerliliğini sürdüremeyeceği açıktır. Zira günümüzün ortalama seyri ile onsekiz saatlik yolculuğun ölçü alınması değil uçak ve otomobil yolculuğunu İstanbul'dan Rize'ye otobüs yolculuğunu bile yolculuk kapsamından çıkarabileceği, doksan kilometrelik yolculuğun da iki vakit namazı arasında gidip gelinebileceği cihetle amelî yönden bir yararı olamayacağı zahirdir.*

** *Ana kaynaklarımız temel hadis ve fıkıh kitaplarımızdır. Yolculukta (seferîlik) alakalı çok yönlü bilgileri-ictihadları kaynaklarıyla birlikte bir arada bulmak isteyenler, pek çok ilim adamımızın katkılarıyla hazırlanmış bulunan aşağıdaki hacimli eserlere başvurabilirler. Kaynaklarımız için de bu eserlere müracaat edebilirler.*

Seferilik ve Hükümleri (İslamî Araştırma Vakfı) Ensar Neşriyat İst:1997

Namazların Birleştirilmesi/Çorap ve Başörtüsüne Mesh Problemi M.Hayri Kırbaşoğlu, H.Musa Bağcı İlahiyat Ankara 2002

Kadınların beş vakit cemaat namazlarına katılması

Erkekler ve kadınlar tarafından kılınması dini yükümlülük bakımından farz olan beş vakit namazın birliktelik içinde eda olunması genel kabule göre müekket sünnettir. Farziyet ölçüsünde bir görev olmadığı fakat meşruiyeti ve fazileti bakımından erkekler gibi kadınları da kuşattığı için kadınlar Peygamberimizin döneminde akşam, yatsı ve sabah namazları dâhil bütün cemaat namazlarına katılırlardı.

Kur'ân vahyi ile kıblenin Kudüs'teki Mescid-i Aksa'dan Mekke'deki Mescid-i Haram'a çevrildiği günün öğle namazında Kıbleteyn mescidinde 19 erkek yanı sıra 13 kadın vardı.[65] İslam bilginlerinin isim isim yaptıkları bu tespitte kadınların erkeklere oranı % 40,3'dü. Bu oran hemen hemen her namazda korunuyordu. Aşağıda sunacağımız örnekler bu gerçeği kanıtlayıcı niteliklidir.

a- Buhârî ve Müslim'in aktarımına göre sevgili annemiz Hz. Âişe şöyle anlatıyor:

Hz. Peygamber sabah namazını fecrin hemen akabinde ki alaca karanlıkta kıldırırdı. Bu sebeple sabah namazından dönen kadınlar karanlıktan ötürü tanınmazlardı.[66]

b- Buhârî Sahihinde "Kadınların akşamları ve sabahın koyu karanlıklarında namaza gitmeleri" başlıklı babında şu haberi rivayet ediyor:

---

65 *Mehmet Birekul, Peygamber Günlerinde Kadın, Sh.62-3, Konya, 2004*

66 *Buharî Salât 162,165*

Bir akşam Hz. Peygamber yatsıyı biraz erteleyince kadınlar uyumaya başlar. Bunun üzerine Hz. Ömer durumu Allah'ın Resulüne bildirir. Hz. Peygamber gelir, yeryüzünde kendilerinin benzeri hiç kimsenin namaz için beklemediğini açıklayarak onları müjdeler.[67]

c- Hz. Peygamber kadınlara yönelik öğütlerini de onlar için belirlediği günde camide veriyordu.[68] Bu sebeple olacak kadınlar Mescid-i Peygamberîde buluşup oturuyorlardı. Bir defasında Mescidde bulunan kadınlar topluluğuna eliyle de işaret ederek onları selâmladı.[69]

d- Aşağıda sunacağımız olaylar da kadınların cemaat namazlarına katıldığını gösteriyor. Yezid kızı Esma anlatıyor:

Allah'ın Resulü iki saf erkek ve iki saf kadından oluşan topluluğa namaz kıldırdı ve onlara 'olduğunuz yerde kalın' dedikten sonra, ayrı ayrı oturan erkeklere ve kadınlara sordu:

-Galiba içinizde karısı ile yaptıklarını açıklayan erkeklerle, kocası ile yaptıklarını açıklayan kadınlar var, öyle mi?

Topluluktan bir cevap çıkmayınca şöyle dedim:

-Evet, var ya Resûlellah! Allah'a yemin ederim ki erkekler de bu şekilde konuşuyor, kadınlar da böylesi laflar ediyorlar.

Benim bu açıklamam üzerine Allah'ın Resulü Hz. Muhammed şöyle buyurdu.

-Cinsel Hayatınızı açığa vururcasına konuşmayınız. Bu şekilde konuşan erkek ve kadın, erkeği dişisine rastlayan ve insanlar kendilerine bakıp dururken erkeği dişisinin işini bitiren erkek ve dişi şeytan gibidir.[70]

---

67 *Buharî Salât 162, Aynî 6/154*
68 *Buharî İlim 34,*
69 *Tirmizî İstizan 9, Ebû Dâvud Hn. 5204*
70 *Ebû Davûd Nikâh 49, A. Mabud 6/219*

e- Safiye b. Şeybe anlatıyor:

Hz. Âişe'nin (r.anha) yanındaydık.Kureyş kadınlarından ve onların faziletlerinden söz ettik.

Hz. Âişe de şöyle buyurdu:

-Gerçekten Kureyş kadınlarının üstünlükleri vardır. Amma Allah'a yemin ederim ki Allah'ın Kitabı'na iman ve O'nu doğrulama hususunda Ensar kadınlarından daha üstünü görülmedi. Nur Sûresi'nin "...Mü'min kadınlar başörtülerini yakaları üzerine indirsinler..." âyeti indirilince onların erkekleri ailelerine gelerek onlara Nûr Sûresi'nde (31) Allah'ın kendileri için indirdiği âyeti okudular.

Evet, her bir erkek karısına, kızına, kız kardeşine ve her bir akrabasına indirilen âyeti okudu.

Kendilerine bu âyeti okununca onlardan her bir kadın, Allah'ın Kitabı'na iman ve onu tasdik etmiş olmak için hemen örtüsüne yöneldi ve başörtüsüyle başını iyice kapadı.

Başörtüsü ile ilgili âyetin indirildiği günün ertesi sabahında başörtülerine sımsıkı sarılmış oldukları halde Allah'ın Resulü'nün arkasında namaza durdular.

(Dıştan bakıldığında) Sanki başları üzerinde kargalar varmış gibi görü-lüyorlardı.[71]

f-Kadınların cemaat namazlarına katılımı hiç şüphesiz Allah'ın Rasûlü'nün onayları ve teşviklerinden kaynaklanıyordu. Çünkü O, "Kadınların camilere gitmelerini engellemeyiniz." buyuruyordu.[72]

---

71 *İ.Kesîr Nûr 31*
72 *Buharî Cuma 13*

Özellikle de akşam, yatsı ve sabah namazlarına katılımlarının engellenebileceğini sezinleyerek sahabilerini şöylece uyarıyordu:

- Onlar geceleri namaza katılmak için sizden izin istediklerinde izin veriniz.[73]

Bütün bu uyarılar ve yüreklendirmeler sonucu olacak ki çocuklu kadınlar bile çocuklarıyla namaza katılıyorlardı. Çocuklarıyla katılımlarından ötürü de Peygamberimizin kolaylaştırıcı ilgilerine mazhar oluyorlardı.

- Salât ve Selâm üzerine olsun- Bir defasında O, şöyle buyurmuşlardır:

Ben uzatmayı arzu ederek namaza dururum da bir çocuğun ağlamasını işitir, onun annesine güçlük çıkarıp üzmekten hoşlanmadığım için namazı kısa keserim.[74]

g- Kıldırdığı sabah namazlarının birinde namazı kısa tutmasının sebebi sorulduğunda, "Ağlamasını işittiği çocuğun anasını rahatlatmak olarak" gerekçelendirdiğini Hz. Muaz b. Cebel şöyle anlatıyor:

Hz. Peygamber (bir sabah) sahabilere Kur'ân'ın en kısa iki sûresini okuyarak sabah namazını kıldırdı. Namazı bitirince Hz. Muaz sordu:

- Ya Resûlellah! (Bu sabah) kıldırdığınızı gördüğüm namaz gibi (çok kısa) namaz kıldırdığınızı hiç görmedim. (Sebebi nedir? Açıklar mısınız?)

Allah'ın Resulü şöyle buyurdu:

- Arkamdaki kadınlar safından (yankılanan) çocuk ağlamasını işitmedin mi? Çocukla ilgilenmesi için (biran önce anasını) salıvermeyi istedim."[75]

---

73 *Buharî Salat 162*
74 *Buhârî Ezan 61*
75 *El-Metâlibül-Aliyetü Hn.447, Tirmizî Hn.376*

Kadınlar düzenli olarak cemaat namazlarına katıldıkları için onlara yönelik cami içi kuralları da konulmuştur.

ğ- Peygamberimizin eşi Ümmü Seleme annemiz de şöyle naklediyor:

Kadınlar farz namazlarını kıldıklarında hemen kalkarlardı. Hz. Peygam - ber ise bir süre otururdu. O'nun kalkmasıyla birlikte erkekler de kalkardı.[76]

Böylesine bir tedbir alınmakla birlikte, namaz çıkışlarında kadın erkek içiçeliği yaşandığından Hz. Peygamber kadınları şöylece uyarır:

-Sizler geri kalınız. (Erkeklerin önünden ve) yolun ortasından gitmeniz uygun değildir. Yolun kenarlarından yürüyünüz.

Peygamberimiz, kadınlar için günümüze kadar varlığını koruyan ve Babûn-Nisa denilen özel bir kapı ayırmıştı.[77]

Sevgili Peygamberimiz, kadınların camiye gelirken güzel koku sürünmemelerini ve erkeklerin arkasında saf tutmalarını vs. emir buyurmuştur. Erkeklerle bakışmalardan daha çok koruyucu olacağı için de kadın saflarının en değerlisinin sonuncusu olacağını bildirmiştir. Aşağıda sunacağımız hadisler bu gerçekleri açıklamaktadır:

"Allah'ın kadın kullarının camilere gelmelerini engellemeyiniz. Onlar da koku sürünmeksizin camilere gelsinler."

"Koku kullanan kadın yatsı namazını bizimle birlikte kılmasın."

---

76 *Ebu Dâvud Salat 203*
77 *Ebu Dâvud Edeb 180*

"Koku sürünerek camiye gelen kadının namazı kabul olunmaz."

Erkeklerde don (sirval) giyme yaygın değildi. Erkeklerin avret yerlerini görmemeleri için Peygamberimiz şöyle buyurdu:

"Sizden Allah'a ve Ahiret Günü'ne iman eden kadınlar, erkekler secdeden başlarını kaldırmadan, başlarını kaldırmasınlar."

"(Etkileşimden uzak kalacakları için) erkeklerin saflarının en hayırlısı birinci saftır. Kadınların saflarının en hayırlısı ise sonuncu saftır."[78]

Verilen bütün bu örnekler Hz. Peygamber döneminde kadınların da yatsı ve sabah dâhil cemaat namazlarına katıldıklarını göstermektedir.

Kadınların Cuma namazına katılması

Beş vakit namazdan farklı olarak mutlaka cemaatle kılınması gerekli olan Cuma namazı Yüce Rabbimizin erkek-kadın ayırımı yapmaksızın Kur'an'ın Cuma sûresinin 9. âyetiyle emrettiği bir namazdır. Allah'ın Rasûlü Hz. Muhammet de ayırım yapmamış, Cuma namazı erkekler gibi kadınlara da meşrulaştırılmıştır. Ancak meşrû mazeretler sebebiyle erkeklere olduğu gibi kadınlara da Cuma namazlarına katılmama ruhsatı verilmiştir.

Cuma namazının kadınlar için görev olmaktan çıkarıldığına ilişkin bir tek sahih hadis yoktur. Örneğin 5474 hadis rivayet eden Ebû Hüreyre'den, 2630 hadis

78 *Hadisler için bak. Ebu Dâvud Salât 54,98 Tereccül 6, Müslim Salat 30*

rivayet eden Abdullah b. Amr'dan, 2286 hadis rivayet eden Enes b. Malik'ten ve sürekli olarak Peygamberimizle birlikte olan ve ondan 2210 hadis rivayet eden annemiz Hz. Âişe'den ve diğer bilinen kadın sahabilerden kadınlardan Cuma namazının düşürüldüğüne dair bir tek hadis gelmemiştir.

Hadislerin Hanefî Mezhebi müctehidlerinin istidlal ettiği "Çocuk, esir/köle, kadın ve hasta dışında Allah'a ve Âhiret Gününe inanan kişiye Cuma günü Cuma Namazı farzdır" hadisi dâhil bütünü delil getirilemeyecek türde zayıf hadislerdir.

Bu konudaki hadislerin hadis tekniği bakımından en kuvvetlisi olan Ebû Davûd'un Tarık b. Şihab'dan rivayet ettiği "Cuma namazı esir, kadın, çocuk ve hasta dışındaki bütün ergin müminlere farzdır." anlamındaki hadistir. Tarık b. Şihab, Hz. Peygamberi görmüş fakat ondan hadis rivayet etmediği için bu hadis delil olarak getirilemeyecek türden zayıf (Mürsel) bir hadistir.[79]

Cuma namazlarına katılımlarının görev olmaktan çıkarıldığına ilişkin sözlü bir Sünnet olmamakla birlikte mazeretlerini takdir yetkisiyle donatılarak katılımda özgür bırakıldıkları da bir gerçektir. Böyle olması da gerekirdi. Zira namazdan yasaklı oldukları özel halleri, ayrıca hamilelik ve çocukluluk gibi katılımlarını engelleyici durumları onları mazur kılmaktadır.

Aşağıda sunulacak rivayetler kadınların Hz. Peygamberle birlikte Cuma Namazlarını kıldıklarını kanıtlamaktadır:

A- Kadınlar Hz. Peygamberle birlikte Cuma namazlarını kılarlardı. Ne var ki hoş kokular sürünerek namaza gelmemeleri konusunda uyarılırlardı.[80]

79 *M.Zevâid 2/170, B.Senaî 1/258, Nasbur-Raye 2/199, Ebu Davud Salat 215, Mürsel hadis zayıftır reddedilir.*

80 *Ebu Şeybe Musannef Hn.5157*

B- Allah'ın Resulü, kadınları da muhatap alarak şöyle buyurmuştur:

"Erkekler ve kadınlardan cumaya gelecekler yıkansınlar. Gelemeyecek erkekler ve kadınların yıkanmaları gerekmez."[81]

C- Bir ticaret ve eğlence gördüklerinde seni ayakta bırakarak ona koşarlar..." anlamındaki Cuma sûresinin 11. âyetinde işaret edilen olayda Hz. Peygamber minberde hutbe okurken ticaret kervanının geldiğini duyan bazı sahâbiler, cumayı terk ederler. İ. Abbas'ın rivayetine göre geride 13 erkek 7 kadın kalır.[82]

Bu rivayet Hz. Peygamber döneminde kadınların Cuma namazı kıldıklarını gösterir.

D- Harise kızı Ümmü Hişam şöyle anlatıyor: Ben, Kaf sûresini Cuma namazlarında Hz. Peygamberin dilinden öğrendim. Çünkü O, her Cuma günü minberde Kaf sûresini okurdu.[83]

Aşağıda sunulacak olay da halifeler döneminde kadınların Cuma'ya katıldıklarını göstermektedir.

E- Bir Cuma Hutbesinde Halife-i Müslimin Hz. Ömer kadınlara fazlaca mehir verildiğinden şikâyetle mehrin sınırlandırılmasını ister. Bunun üzerine bir kadın ayağa kalkar ve onu şiddetle eleştirir ve ona Nisa sûresinin 20. âyetini okuyarak "... **yüklerle mehir vermiş olsanız bile...**" diyen Kur'ân'a aykırı hareket ettiğini ve mehrin sınırlandırılamayacağını söyler.

---

81 *Beyhakî Cuma 3/188*
82 *Ebu Davud Salât 247, Buharî İddeyn 20-1*
83 *Müslim Cuma B.Kıraetil-Kur'an*

Anılan âyeti dinleyen Ömer "İnsanlar Ömer'den bilgili" diyerek dileyenin istediği gibi davranabileceğini bildirir.[84]

Beraberce kılınmaları sünnet-i müekkede olan vakit namazlarına muntazaman katılmaya çalışan kadın sahâbiler, hiç şüphesiz cemaatle kılınması farz olan Cuma namazlarına da iştirak etmişlerdir.

Hz. Peygamber ve sahâbîler döneminde onların vakit namazlarından ve de Cuma namazlarından şu veya bu gerekçeyle engellendiklerine dair hiçbir rivayet de gelmemiştir.

Cuma namazını kılan kadınların o günün öğle namazını kılmaları gerekmeyeceği şeklindeki bütün fıkıh mezheplerimiz tarafından da doğrulanan görüş de zannedilenin aksine kadınlardan Cuma namazının düşmediğini gösterir. Zira düşmüş olsaydı kadınlar için Cuma namazı nafile, öğle namazı da farz olurdu. Nafile olan Cuma namazını kılmakla farz olan öğle namazı yerine getirilmiş olamazdı.

Yapılan açıklamalar ışığında kadınların Cuma namazı cemaatlerine katılımlarıyla alakalı olarak Kurân ve Sünnet'in rûhuna uygun olarak söylenebilecek söz, Cuma namazına katılmaları gereğidir. Asıl olan katılmalarıdır. Ancak yolculuk ve hastalık gibi erkeklerle müşterek olan katılımı engelleyici mazeretler yanı sıra onların ay hali gibi kendilerine özgü dinî, tıbbî ve çocuk ve hasta eşin bakımı gibi örfî mazeretleri onlar için yalnızca katılmama ruhsatı oluşturabilir.

---

84 *İ.Kesîr Nisa suresi 20*

Kadınların Bayram namazlarına katılması

Bayram namazı ergenlik çağı yaklaşanları dâhil erkek-kadın bütün müminlerin müekket sünnet-vacip ölçüsünde kılmakla yükümlü oldukları bir namazdır. Bu sebepledi ki Hz. Peygamber döneminde kadınlar bayram namazlarına katılırlardı. Peygamberimiz kendi eşleri ve kızlarını da Bayram namazına yönlendirirdi.[85*] Açık ve kesin rivayetler bu gerçeği doğrulamaktadır. Yağmur sebebiyle bir defa Mescid-i Nebi'de kılınmakla beraber bayram namazları açık alanda kılınırdı.

Buhârî, Allah'ın Resulü'nün bir Ramazan bayramında kadınlara özel olarak öğüt verdiğini ve onlardan fakir Müslümanlar için yardım topladığını aktarır.[86]

Cuma namazlarından farklı olarak Peygamberimiz adetli olanları dâhil istisnasız bütün kadınların bayram namazlarına katılmalarını emir buyururdu. Kadın sahabilerden Ümmü Atıyye şöyle anlatıyor.

Hz. Peygamber bütün ergin kadınların ve ergenliğe yaklaşan kız çocukların bayram namazına getirilmelerini emir buyurunca, 'Âdetlilerimiz de mi gelecek?' dedik. 'Evet, onlar da gelecek' buyurdu ve emirlerinin gerekçesini şöylece açıkladı:

(Gelsinler de) **bayram sabahının kutsal heyecanını soluklasınlar ve yapılacak ibadet ve duaya tanık olsunlar.**[87]

---

85 *Mace Hn.1309*

* *Şafii mezhebine göre bayram namazları erkekler gibi kadınlara da müekked sünnettir.*

86 *Buharî İdeyn 19, Ayni 6/199*

87 *Ebu Davud Salât 247, Buhari İdeyn 20-1.*

Peygamberimiz giyecek cilbab türü elbiseleri olmadığı için gelemeyeceklerini ileri süren fakir kadınlara da komşularının giysi vermeleri emrini vermiştir.[88]

Ümmü Atıyye, Mescid-i Nebî dışında açık alanda kılınan bayram namazında âdetli kadınların arka kısımda yer aldıklarını ve cemaatle beraber tekbir getirdiklerini açıklıyor. Vakit, Cuma ve cenaze namazlarına nispetle kadınlar için bayram namazlarının daha bir ayrıcalığı vardır. Zira Peygamberimiz kadınların örneğin vakit namazlarına gelmelerine mani olunmaması şeklinde emir buyururlarken bayram namazlarına getirilmelerini emretmektedir.

Hz. Peygamber özel hallerini yaşayan kadınların bile bayram namazlarına getirilmelerini emir buyururken insan, fitne yaygınlaşır gerekçesiyle kadınları bir ömür boyu bayram namazlarından yoksun bırakan anlayışın İslâm'la nasıl bağdaştırılabildiğine bir türlü akıl erdiremiyor.*

Kadınların Cenaze namazına katılması

Sevgili Peygamberimiz, cenaze namazına katılmanın müminlerin birbirileri üzerindeki haklarından biri olduğunu bildirmiştir. Cenaze namazı kılmanın en az Uhud dağı büyüklüğünde sevap kazandıracağını müjdelemiştir. [89]

---

88 *Buharî İdeyn 21*

89 *İ.Kesir Tevbe 84. Daha geniş bilgi için kitapçığımızın cenaze namazı bölümüne bakılabilir.*

* *Hacca veya umreye giden kadınlarımız vakit namazları yanı sıra Cuma ve mümkün olduğunda bayram namazlarına katılmalı, ülkeye döndüklerinde de katılım mücadelesi vermelidirler.*

Bir duâ olan cenaze namazına katılım erkekler gibi kadınlara da meşrû kılınmıştır. Ne var ki genelde bütün müminlere, bir kişinin üstlenmesiyle diğer kişilerden düşen farz-ı kifaye bir görev olarak yüklenen cenaze namazı, özelde kadınlara sevaplarını arzu etmeleri halinde iştirak edilebilecekleri bir ibadet kılınmıştır.

Kadınların cenaze namazı kılıp kılamayacaklarını diğer insanlardan daha iyi bilme konumunda olan Hz. Âişe validemiz sahabi Sa'd b. Vakkas'ın cenaze namazını kılmak için, na'şın Mescid-i Nebi'ye getirilmesini istemiştir.[90] Hz. Ömer de Utbe'nin cenaze namazını kılması için Utbe'nin annesi olan eşini cenaze namazını kılması için beklemiştir.[91] Kadınların Hz. Peygamberin cenaze namazını teker teker kıldıkları da bilinen tarihî gerçeklerimizdendir.[92]

Hz. Peygamber ve sahabe devri uygulamaları açık olduğu için İslâmî fıkıh mezhepleri kadınların cenaze namazı kılmalarını meşru görmüşlerdir. Diğer üç büyük fıkıh mezhebinden farklı olarak farz namazların kadın- erkek karmaşıklığı içinde cemaatle kılınmasını, namazı bozan sebepler arasında gören, Hanefi Mezhebi müctehitleri, kadın-erkek iç içeliğinin, cenaze namazlarında bir sakınca doğurmayacağı şeklindeki ictihatları ile de meşrûiyyet görüşlerini pekiştirmişlerdir.[93]

Burada Hazreti Peygamber dönemi uygulamaları ışığında cenaze namazı ile cenazenin kabre teşyi arasını ayırmak gerektiğini söyleyebiliriz.

---

90 *Et-Tac 1/363*

91 *Mecmeuz-zevaid 3/34*

92 *S.İ.Hişam Cinaz-ü Resulillahi ve defnuhu 4/315, Abdurrezzak Musannef 3/303*

93 *Bedaussenai 1/316*

Cenaze namazı duadır. Duaya herkes katılabilir. Cenaze teşyii ise taşımak ve defnetmek içindir. Erkeklerin katıldıkları cenazelerde fiziki güçleri ve rûhî dayanıklıkları sebebiyle genelde erkekler bu göreve yönlendirilmişlerdir. Ancak kadınlar teşyie katılımdan yasaklanmamışlardır. Çünkü Peygamberimiz cenazenin kabre taşyiine iştiraklerini değil, cenazelerde feryat etmeleri ve yaka paça yırtmalarını yasaklamıştır. Sahabi Ümmü Atiyye'den Buhari'nin rivayet ettiği "Biz cenazenin kabre kadar teşyi edilmesinden sakındırıldık ama kesinlikle yasaklanmadık." şeklindeki hadis de bu gerçeği pekiştirmektedir.[94]

İlave edilmesi gereken bir nokta da kadınların, cenazelerin kabre teşyi'ine katılmalarına sıcak bakılmaması ile ilgili hükmün, kadının ailesinden cenazeleri kapsamadığı gerçeğidir. Aile fertlerinin cenazeleri kabre teşyi edilebilir.

Ülkemizde kadınlar cami çevresine kadar gelmekte, fakat en dindarları bile yakınlarının cenaze namazını kılmamakta, kılamamaktadırlar. Bu, İslâm adına üzülecek bir durumdur.

Erkeklerimiz gibi kadınlarımız da Hac ve Umre günlerinde olsun cenaze namazlarını kılmalı, böylece Uhud Dağı büyüklüğünde sevapları almalıdırlar.

---

94 *Buhari Cenaiz 29,51*

Fitne Gerekçesi

Yukarıda sunulan örnekler apaçık ortada iken Hz. Peygamberin meşrûlaştırıcı ve teşvik edici uygulamaları temelde kabul edilmekle beraber yetkiler aşılarak teviller yapılmış, İslâm'ı koruma adına İslâm za'fa uğratılmıştır.

Anadolu örneğinde görüldüğü gibi kadınları beş vakit, cuma, bayram ve cenaze namazlarına katılmamaları şeklinde -bize göre- bidat nitelikli örfler oluşturulmuştur. Bu örfler sebebiyle günümüzde milyonlarca kadın cemaat namazlarına katılamamaktadır. Pek çok bölgede istenilse de kılma imkânları yoktur. Allah'ın Resulü'nün tatbikatı ile çatışan batıl örfler oluşturulurken bazı hadislere ve Fitne'nin (İslâm'ın iman ve yaşam ölçülerinden saptırıcı ortamın ve uygulamaların) yaygınlığı gerekçesine sığınılmıştır. Şimdi bu gerekçeleri tahlile çalışalım.

Öncelikle şu gerçeği tam bir açıklıkla belirtmeliyiz. Kadınların beş vakit, cuma, bayram ve cenaze namazlarına katılmalarını yasaklayıcı delil olarak kullanılabilecek hiç bir sahih-hasen hadis yoktur.

Beş vakit namazlara katılımla ilgili olarak varid olan "Büyütühünne hayrün lehünne" şeklindeki hadis 'evleri de onlar için hayırlıdır' anlamındadır. Katılımın önemini azaltıcı nitelikte değildir. Zira bu hadis, "Kadınların camilere gelmelerine mani olmayınız."[95]

95 *Ebu Davud Salat 53, Mişkatül-Mesabih H.1062 "Hayır" sözcüğü kıyas dışı ismi tafdil olarak gelirse de "liza tihi güzel" anlamına da gelir.*

anlamındaki Hadislerin devamı olarak varid olduğu gibi, cemaat namazlarına katılamamanın sevaplarından yoksun kalındığı şeklindeki tahassürlere teselli babında zikredilmiştir.

Hz. Peygamberin bu tür uygulamaları vardır. O, cihadları ve malî yardımları sebebiyle erkeklerin büyük sevaplar aldıkları, fakat kendilerinin yoksun kaldıkları şeklinde sızlanan kadınlara,"Evlerini merkez edinerek." kendilerini eşleri ve çocuklarına adayan kadınlara da aynı şekilde sevap verileceğini müjdelediği gibi[96], kendisiyle beraber namaz kılmak istedikleri halde mazeretleri, eşleri-babaları tarafından engellenmeleri sebebiyle diledikleri gibi katılamadıklarını beyanla üzüntülerini belirten kadınlara, evlerinde kıldıkları namazlarla da cemaate katılmış gibi sevap alabileceklerini bildirmiştir.[97]

Kaldı ki kadınların evlerinde kılacakları namazların hayırlılığı nafile namazlar içindir. Çünkü Peygamberimiz kadınlara da hadislerinde şöyle buyurmuşlardır.

Farz namazlar dışında kişinin evinde kıldığı namaz bu mescidimde kıldığı namazdan daha değerlidir.[98]

Böylece Hz. Peygamber engellenen insanların niyetlerine göre sevap alacaklarını müjdelemiş olmaktadır. Kadınların cemaat namazlarına katılımını "fitneye düşürebilecekleri" gerekçesiyle sakıncalı bulan ve tarihi süreç içinde görüşlerini hâkim kılan saygı değer İslâm bilginlerinin ictihadlarını tasvip etmek ise hiç mi hiç mümkün değildir.

Kaldı ki erkeğin kadını, kadının erkeği görmesi mutlak anlamda günaha sokucu fitne olarak değer-

96 *Buhari Cuma 13*
97 *İ.Kesir T.Kur'anil-azim Ahzab 33*
98 *Ebu Davud Salat 205*

lendirilemez. Görme ve ihtiyaç halinde görüşme kaçınılamaz olduğu içindir ki Rabbimiz Nûr sûresinin 30. âyetinde erkeklere, 31. âyetinde ise kadınlara gözlerini cinsel arzulu bakışlardan korumalarını emretmiştir. Ayrıca Kur'ân'da Peygamberimize kadınlarla biatlaşma emri verilmiştir. Hz. Musa'nın daha sonra biri eşi diğeri de baldızı olacak kadınlarla aracısız konuşması da örnek olarak bize nakledilmektedir.[99]

"Fitne" daha sonraki dönemlerde var olduğu gibi Hz. Peygamber döneminde de sahabiler döneminde de vardı.

Şimdi bu konuya açıklık getirmeye çalışalım.

Fitne (Ahlakî Çözülme) Hz. Peygamber döneminde de vardı.

Vakit namazları gibi cuma, bayram ve cenaze namazları da Hz. Peygamberin Medine'ye hicretlerinin ardından kılınmaya başlanmıştı. Medine ise Müslümanlarla münafıkların ve de Yahudilerin iç içe yaşadığı bir şehirdi.

Sevgili Peygamberimizin Müslümanların ruh ve ahlâk dünyalarını yeniden inşa etmeye başladığı Medine döneminde ve bu dönemin özellikle siyasî ve hukukî egemenliğin sağlanamadığı ilk yıllarında "fitne" bir diğer ifadeyle ahlâkî çözülme vardı. Olması da tabiiydi. Aşağıda sunulacak gerçekler tespitimizi kanıtlamaktadır.

A- "Fitne"in varlığı sebebiyledir ki kadınların gece namazları cemaatine katılımları eşleri-babaları tarafından engelleniyordu. Engellendikleri duyumları üzerinedir ki Hz. Peygamber, akşam, yatsı ve sabah namazlarına iştirak için izin istediklerinde kadınlara izin verilmesini emretmişti.[100]

---

99 *Mümtahine 12, Kasas 23,35*
100 *Buhari Salat 163*

B- Kadınların evleri dışına çıktıklarında dış elbiseleri olan cilbablarını giymelerini emreden Ahzab sûresinin 54. ayeti indirildiğinde Medine sokaklarında kadınların cinsel tacize uğradıkları da Medine toplumu ile ilgili bilinen tarihî gerçeklerden biridir.[101] Bu arada kadınlar için örtünme emrinin cemaat namazlarının kılınmaya başlanmasından çok sonra indirildiğini de açıklamış olalım.

C- Hz. Peygamberin sahâbilerinden Kâ'b b. Amr El-Ensarî'nin sunacağımız aktarımları da her toplumda yaşanabilecek ve de fitne olarak tavsif edilebilecek olayların Medine'de de yaşanabildiğini göstermektedir.

O, şöyle anlatıyor:

(Pazarda hurma satıyordum.) Benden para ile hurma satın almak için bir kadın geldi. (Kadından hoşlandım.) Ona, evimde bundan daha güzel hurmalar var, dedim. Benimle beraber geldi. Ben de ona yaklaştım. İlişkiye girmeksizin onu öpüp okşadım. Sonra da yaptığıma çok pişman oldum...

Bu sebeple Hz. Peygambere geldim ve hatamı açıkladım. Bana dönüp şöyle dedi:

- Allah yolunda gazaya çıkan bir müminin geride bıraktığı ailesine bunu yapabildin mi?

Allah'ın Resulü'nün ıstırabımı daha da artıran bu yerici sözlerine muhatap olunca, Cehennemliklerden olduğumu sandım da o ana kadar Müslüman olmasaydım, şeklinde temennide bulundum...[102]

---

101 *İ.Kesir T.Kur'anil-azim Ahzab 59*
102 *a.g.e. Hûd 114, Ebu Davud Hudud 32*

D- Fitne türü ahlâkî kaygıları Allah'ın Resulü de duyuyordu. Bunun içindir ki kadınlara, güzel kokular sürünerek camiye gelmemelerini, erkeklerin arkasında saf tutmalarını, erkeklerin avret yerlerini görmemeleri için onlardan secdeden önce kalkmamalarını, camiden erkeklerden önce çıkmalarını ve yollarda kenardan yürümelerini emrediyordu.[103]

Alınan bütün bu tedbirlere rağmen fitne cami içinde bile varlığını sürdürebiliyordu. Sahabi İbn-i Abbas şöyle anlatıyor:

E- Güzelliği ile bilinen pek dilber bir kadın Allah'ın Resulü'nün cemaati olarak Mescid-i Nebi'de namaz kılıyordu. Bazı sahabiler onu görmemek için ön saflara geçerken bazı tipler de onu görebilmek için arka saflara çekiliyor, rükûa gidildiğinde koltuk altlarından ona bakıyorlardı. Bu olay Hicr sûresinin 24. ayetinin indirilişine sebep oldu:

"And olsun sizden öne geçenleri de geri kalanları da Biz biliriz."[104]

Yanlış değerlendirmeleri önlemek için bir daha değinelim: Verilen misaller, Hz. Peygamber dönemi için bir nakîse teşkil etmez. Çünkü sahabiler henüz terbiye edilmekte olan karmaşık bir toplum idiler. Kaldı ki Rabbi tarafından denemeye uğratılan hür iradeli varlık olarak insanın olduğu yerde Fitne azaltılabilirse de bütünüyle yok edilemez. Hz. Peygamberin toplumunda var olan fitne korkusu-endişesi sahabiler döneminde de vardı. Ama onlar Hz. Peygamberin uygulamalarıyla çatışacak bir yapılanmaya gitmediler, gidemediler. Aşağıda sunulacak örnekler sahabilerin yaklaşımlarını açıklayıcı vasıftadır:

103 *Ebu Davud Salat 53,98,146,203*
104 *İ.Kesir T.Kur'anil-azim Hicr 24*

1- Hz. Âişe validemiz, "Eğer kadınlarda oluşan olumsuz değişimleri Allah'ın Resulü görmüş olsaydı -İsrâil oğullarının kadınlarının men' olunduğu gibi- onları camilere gitmekten men ederdi." Şeklinde sızlanır.[105] Ancak ne kendisi yasaklama yoluna gider ne de çevresindeki sahabilerden ve de halifelerden böyle bir talepte bulunur.

2- Hz. Ömer'in karısı (Atike) akşam, yatsı ve sabah namazları cemaatine katılırdı. Ona, sen Ömer'in kıskanç olduğunu ve gece namazlarına katılmandan hoşlanmadığını bildiğin halde nasıl oluyor da katılabiliyorsun, denildiğinde şöyle der:

"(Hoşlanmıyor ama) onun, benim cemaat namazlarına katılmamı men etmesini engelleyen şey, Hz. Peygamberin "Kadınların camilere gelmesini engellemeyiniz." şeklindeki buyruğudur."[106]

3- İbn-i Ömer, r.a. oğlu Vakid'in aralarında bulunduğu topluluğa Hz. Peygamberin "Geceleri kadınların camilere gitmelerine izin veriniz." Buyurduğunu rivayet edince oğlu Vakid, 'Vallahi biz onlara izin vermeyiz. İzin verirsek camiyi ahlaksızlık alanına dönüştürürler. Bu sebeple vallahi onlara izin vermeyiz." der. Bunun üzerine İbn-i Ömer derin bir öfkeyle oğluna yönelerek şöyle çıkışır: "Ben Hz. Peygamber şöyle şöyle buyurdu diyorum, sen O'nun buyruğunun zıddına yorum getiriyor'biz onlara izin vermeyiz mi' diyorsun?"[107]

---

105 *Buhari Ezan 163. Müslim Salat 144*

106 *Buhari Cuma 13. Büyük muhaddis ve müctehid Buhari'nin "Kadınların camilere gelmelerinin engellenmemesi" anlamındaki hadisle, Hz. Ömer'in tutumu ile ilgili sunduğumuz bu olayı Cuma kitabında Hz. Peygamber'in, kadınların camilere gelmelerinin engellenmemesi ile ilgili emrinin Cuma namazına da şamil olduğuna işaret etmektedir.*

107 *Ebu Davud Salat 53, Et-Tac 16 236*

Hz. Peygamberin kadınların cemaat namazlarına katılımlarıyla ilgili olarak yaptığı yönlendirmeleri, -geri hizmetlerde de olsa savaşlara iştirak ettirilmeleri[108] ve de Umre ve Hac'ca götürülmeleriyle alakalı diğer buyrukları ve uygulamalarıyla birlikte değerlendirildiğinde O'nun kadınlar için ev + cami merkezli bir sosyal hayatı sünnetleştirdiğini söyleyebiliriz.

Kadınları engellemenin sonuçları

Kadınların şu veya bu mülahazalarla cemaat namazlarına katılımlarının engellenmesi, hiç şüphesiz onların sosyal hayat ve aktivitelerden dışlanmalarına neden olmuştur. Dışlanan kadınların özgür iradeleriyle eşlerini seçme, miras haklarını alma ve gereğinde yargıya başvurabilme gibi haklar ve özgürlüklerini savunup koruyamayacakları, eşlik ve analık görevleriyle çelişmeyecek şekilde ekonomik faaliyetlerde bulunup zekât verici konuma gelemeyecekleri ve de emri bilmarûf gibi güzelliklere yönlendirici katılımcılık görevlerini yapamayacakları açıktır. Nitekim İslâm ülkelerinin büyük çoğunluğunda da böyle olmuş ve bu İslâm dışı yapılanma Müslümanların her alanda geri kalmalarının da ana sebeplerinden birini oluşturmuştur.

Burada değinilmesi gereken bir konu da şudur.

Niçin hep kadınlar erkekler için fitne olarak değerlendiriliyor da erkekler kadınlar için fitne olarak değerlendirilmiyor? Oysaki Kur'ân, hiç bir sorumluluğu olmamakla birlikte Hz. Yusuf'un Aziz'in karısı için fitne/deneme sebebi olduğunu açıklıyor.

---

108 *Muhtasar Sahih-i Müslim Hn.1151*

Medineli kadınlar için fitne sebebi olabilecekleri gerekçesiyle Hz. Ömer'in, devr-i hilafetinde iki yakışıklı genci Medine'den Basra'ya sürgün etmesi, fitne olayının tek taraflı değil, çift yönlü olarak değerlendirilmesini gerektirmektedir.[109]

Fitne gerekçesi geçerliliğini yitirmiştir

Allah'ın Resulü'nün kadınlara yönelik Sünnet'ine aykırı olan ve hayır getirmediği sabit olan uygulama, artık "fitne" nin varlığı gerekçesiyle sürdürülemez. Kaldı ki fitne, tarihî dönemlerin mantığı ile gerekçe olarak da ileri sürülemez. Çünkü yaşadığımız dönemde materyalist eğitim düzeni, sözlü ve yazılı medya, günahlara yönlendirici ve özendirici bin bir çeşit yaşam biçimi ve propagandaları fitne niteliğine bürünerek evlerimizi bile kuşatmıştır. Evler sığınılıp korunulacak mekânlar olmaktan çıkmıştır.

Bu kuşatmayı yarabilmek için ciddi bir şekilde yardımlaşarak erkeklerimiz yanı sıra kadınlarımızı da bilgilendirmeye, bilinçlendirmeye ve de yetişkin insanlarla çevrelendirmeye muhtacız.

Bu ihtiyacı karşılayabilmenin Nebevî Sünnet'e uygun en kısa ve etkili yollarından biri de kadınlarımızı vakit, cuma, bayram ve cenaze namazları için camilerimize yönlendirmektir. Ergenliğe yaklaşanları ve özel günlerinde olanları dâhil bütün kadınların bayram namazlarına katılımlarını özellikle organize etmektir.

Hz. Peygamber döneminde olduğu gibi erkeklerle kadınların cemaat namazlarına ülke genelinde yüz binler-milyonlar halinde katılarak bilgi, bilinç ve çevre

109 *Yusuf 23...Tabakatül-kübra 3/205, Mebsut 9/45*

kazanacağı toplumda hiç şüphe edilmemelidir ki hayat, mütekâmil insanlık programı olan inanç ve yaşam ölçülerimize göre şekillenmeye başlayacaktır.

İslâm ülkelerinde dış destekli yasaklarla kızlarımızın, İslâmî öğretim ve eğitim bir tarafa, İslâm temelli seküler eğitim almalarına, haklar ve özgürlükleri çiğneyici en ilkel ve aşağılık biçimde karşı çıkılmasının açıklanamayan ana sebebi, Kurân ve Sünnet'le aydınlanacak kızlarımızın, böylesi bir yapılanmaya öncülük yapabilecekleri veya ciddi katkılar sağlayabilecekleri korkusudur.

Talep

Biz İslâm penceresinden bakarak, kadınlarımızın gereğince değerlendirilemediği geleneksel yaşayış gibi inanç ve ahlak tanımaz modern yaşayıştan da hayır beklemiyoruz. Erkeklerimizin bile gönderilmesinin tecviz edilemeyeceği evrensel düzeye ulaşamamış maddeci öğretim kurumlarından kalıcı ve de geliştirici bir fayda da beklemiyoruz. Bu sebeple bütün erkeklerimizi ve kadınlarımızı vakit, cuma, bayram ve cenaze namazlarına katılıma çağırıyoruz. Umre ve Hac günlerinin de bu katılımın alıştırma günleri olarak değerlendirilmesini diliyoruz. Erkekleri, eşleri ve kızlarına engel çıkarmamaya bilakis onları özendirmeye davet ediyoruz. Başta sivil örgütlerde çalışanları olmak üzere bütün etkili kadınlarımızın cemaat namazlarına katılıma öncülük yapmalarını istiyoruz. Bu çağrımıza gönül yatıracak bütün bilginlerimiz ve düşünürlerimizden de sözlü, yazılı ve organizeli demokratik katkılar bekliyoruz. Çünkü biz, ilk İslâm toplumunu oluştururken Hz. Peygamberin izlediği yolun bir diğer ifadeyle ev+cami merkezli toplumun başarılara ulaştıracağına inanıyoruz.

Namaz Bütün Peygamberlerin Ortak İbadetidir

KURÂ'N'IN AYDINLIĞINDA NAMAZIN TARİHİ

Gökler ve yer biz insanlar için, bizler de Allah'a ibadet için yaratıldık. Bütün Peygamberlerin ortak tebliği olan İslâm, nasıl ibadet edileceğini öğretmek için gönderildi.[110]

İslâm Dini'nin son Peygamberi Hz. Muhammed'in örneklendirdiği Kur'ânî emirler ve yasakların her birine itaat ibadettir. Yüce Allah'ımızın, elçisi Hz. Muhammed'in bizzat öğretip misallendirdiği Kur'ânî emri olduğu için **Namaz** ibadettir, fakat bütün hayatın ibadetleştirilmesi için gerekli olan enerjiyi de üreten ve İslâmî imana belge olan ibadettir.

Kur'ân'a göre bütün insan topluluklarına peygamber gönderildiği için Namaz insanlığın bildiği fakat tahrif ve zayi ettiği ibadet olmuştur.[111]

İki bölümlü bu çalışmada yalnızca Kur'ân'dan hareketle namazın insanlık tarihi kadar eski, fakat Kıyamet Günü'ne kadar da kalıcı olduğuna değineceğiz. Birinci bölümde namazla ilgili olarak Peygamberlerden genel, ikinci bölüm de ise özel misaller vereceğiz.

---

110 *Hud 7,Zariyat 56*
111 *Nahl 36,Meryem 59,Fatır 24*

Namaz İlk Peygamberle Başladı

I- Kur'ân'ın işaretlerine göre ilk insan ve ilk Peygamber Hz. Âdem'dir. İlk yerleşim merkezi Ümmül-Kura olarak nitelenen Mekke'dir. İbadet için kurulan ilk mabet de Mekke'deki Kâbe'dir.[112] Buradan hareketle ilk Mabet olan Kâbe'nin ilk insan ve Peygamber olan Hz. Âdem tarafından ibadet için kurulduğunu anlayabiliyoruz. Ancak onun tarafından yapılan ibadetin namaz olduğu hakikatini ise aşağıda ilk örneği açıklanacak birbirlerini doğrulayan Kur'ânî işaretlerden kavrabiliyoruz.

Kâbe'nin, Kur'ân'da tekrarlanan adı Beyt'tir; el-Beyt, el-Beytül Muharrem, el-Beytül Atîk. Kâbe'nin iskân için değil, ibadet için bir diğer anlatımla namaz için inşa edildiğini dolayısıyla ilk mabette yapılan ibadetin namaz olduğunu Hz. İbrahim'in dilinden öğreniyoruz:

"Rabbimiz! Ben neslimden bir kısmını, 'namazı dosdoğru kılmaları', için Senin Muharrem/saygın Beytinin yanında ekinsiz bir vadiye yerleştirdim. Rabbimiz! Sana şükretmeleri için İnsanlardan bir kısmının kalplerini onlara meylettir ve onları her türden ürünlerle rızıklandır."[113]

---

112 *Al-i İmran 33,59,96,Nisa 30-33, Şura 7*
113 *İbrahim 37*

Bu âyette Hz. İbrahim, zürriyetini; eşi Hacer'le küçük bir çocuk olan oğlu İsmail'i ve onların ardından gelecekleri ekinsiz bir araziye; el-Beytül-Muharrem olan Kâbe'nin yanı başına iskân ettiğini açıklıyor. El-Beytül-Muharrem'in yanı başına yerleştirmesini de "**namaz kılmaları**" ifadesiyle, namaz kılmalarını sağlama amacıyla beyan ediyor.

Bu açıklamanın doğrulayıcı bir üslupla Rabbimiz tarafından aktarılması, Kâbe'nin Hz. Âdem döneminde bu gaye ile yapıldığına işaret etmektedir. Çünkü Hz. İbrahim el-Beytül-Muharrem'de namaz kılındığı bilgisini Nuh tufanıyla silinmiş kalıntılardan edinemeyeceğine göre Rabbinden aldığı vahiyle öğrenmiştir. Nitekim anlamını sunacağımız Hac sûresinin 26. âyetiyle Hz. İbrahim'e, el-Beyt'in mekânının, tavaf edecekler yanı sıra kıyama duracaklar, rukûa varacaklar ve secdeye gidecekler için hazırlandığının bildirilmesi de Kâbe'nin namaz için tesis edildiğini delillendirmektedir:

"**Bir zamanlar İbrahim için Kâbe'nin yerini** (şöylece emirler vererek) **hazırlamıştık:**

Bana hiçbir varlığı ortak koşma, evim (Kâbe'y)**i, tavaf edecekler, kıyamda duracaklar, rukûa varacaklar ve secdeye gidecekler için tertemiz kıl; maddî kirlerden ve putlardan arındır."**

II- Yüce Allah Meryem sûresinde Hz.İbrahimi ve ondan sonra Peygamber olarak gönderilen İshak'ı, Yakûb'u, Musa'yı ve Harun'u anar. Zaman yönünden geriye dönerek Ehline namazı emreden İsmail'i ve İdris'i yâd eder. Sonra da şöyle buyurur:

" **Onlar Âdem'in soyundan, Nuh ile beraber gemide taşıdıklarımızdan, İbrahim ile Yakub'un ve hidayet verip seçkin kıldığımız kimselerin soyundan,**

Allah'ın nimetlerine erdirdiği elçileri idi. Onlara Rahman (olan Allah)ın âyetleri okunduğunda ağlayarak secdeye kapanırlardı. Onların ardından namazı bırakan ve şehvetlerinin peşine düşen bir nesil geldi ki, onlar da azgınlıklarının cezasını çekecekler."

Yukarıda anlamı sunulan 58. âyetten hemen sonra gelen 59. âyette "Hüm" zamiriyle anılan kişilerin Hz. Âdem'in, Nuh'un, İbrahim'in zürriyetinden gelen Peygamberler olduklarına işaret edilir. Onların her birinden sonra gelen nesillerin namazı zayi ettiği açıklanır. Bu açıklama da Hz. Âdem'e ve Nuh'a kadar uzanan nesillerde zikredilen Peygamberler aracılığıyla namazın emredildiğini gösterir. Yukarıda yapılan açıklamayı

Enbiya suresinin ilgili âyetleri ile de doğrulayabiliriz. Enbiya sûresinin 73. âyetinde "Hüm" zamiri ile Hz. İbrahim'e, Lut'a, İshak'a ve Yakub'a işaret edilerek şöyle buyurulur:

" Onları emrimizle doğru yolu gösteren önderler yaptık ve kendilerine hayırlı işler yapmayı, namazı dosdoğru kılmayı ve zekâtı vermeyi vahyettik. Onlar yalnız Bize ibadet eden kullardı."

III- Nisa sûresinin 163.âyetinde Hz. Nuh'a vahyedildiği gibi Hz. Muhammed'e de vahyedildiği bildirilir. Şura sûresinin 13.âyetinde ise Nuh'a emredilenin Hz. Muhammed'e iman edenlere şeriat kılındığı şöylece açıklanır:

" Allah, Din'den Nuh'a şeriat kıldığını sizin için de şeriat /yapılması gereken vazifeler kıldı. Aynı şeyi 'Dini ayakta tutun ve onda ayrılığa düşmeyin' diye sana da vahyettik. İbrahim'e. Musa'ya ve İsa'ya da emrettik. Fakat senin kendilerini davet ettiğin Din Müşriklere /Allah'tan başka kişi ve güçlere ilahlık ya-

kıştıranlara ağır geldi. Allah ise ona dileyeni seçer ve kendisine yönelenleri ona iletir."

Âyette Hz. Muhammed'e Şeriat kılınanın benzerinin Nuh'a da şerîat kılındığı açıklandığına göre namazın Hz. Nuh'a ve ona iman edenlere de emredildiğini ilmî bir katiyetle kabul edebiliriz. Çünkü namaz Hz. Muhammed'e ve ona iman edenlere beş vakit olarak emredilen ibadettir.

IV- Kurân bize, Hz. Âdem'in iki oğlundan kurbanı kabul edilenin diliyle Allahın ancak Muttaki kulların yapacakları ibadetleri-hayırları kabul edeceğini açıklamaktadır:

"Allah ancak ve ancak Müttakiler'den kabul eder."[114]

Kur'ân'ın temel kavramlarından biri olan el-Müttakun'un ana vasıflarından birinin namaz olduğunu da bize Kur'ân bildiriyor:

" Kur'ân, kendisinde hiçbir şüphe olmayan Kitap'tır. O, Muttakiler için yol göstericidir. Onlar(Müttakiler) Ğayb'a/akıl ve duygu organlarıyla kavranılamayacak olanlara inanırlar, namazlarını dosdoğru kılarlar ve kendilerine rızık olarak verdiklerimizden bağışlarlar. Onlar sana indirilene de inanırlar, senden önce indirilene de. Onların Âhiret'e de kesin imanları vardır. İşte onlar Rablerinden bir hidayet üzerindedirler ve onlar kurtuluşa erenlerin ta kendileridir."[115]

Hz. Âdem'in çocukları tarafından bilinen/kullanılan Müttakiler kavramı namazı da içine aldığına göre namazın onlar tarafından bilindiği hakikatini kabul edebiliriz.

---

114 *Maide 27*
115 *Bakara 2-5*

V- Allah'ın Tesbîh edilmesi emri ile başlayan A'la sûresinin 14-16. âyetlerinde şöyle buyrulur:

" **Kurtuluşa erdi arınan ve Rabbinin adını anıp namaz kılan. Fakat siz dünya hayatını tercih ediyorsunuz. Oysa âhiret daha hayırlı ve kalıcıdır."**

Bu âyetlerde ruhunu arındıran, Allah'ı anan ve namaz kılanların felah bulacağı açıklanır. Sonra da bu ameller dizisinin felah sebebi olacağı gerçeğinin İbrahim'e ve Musa'ya gönderilen sahifelerde bildirildiği şöylece ifade edilir:

"Bunlar, evvelki (kutsal)sayfalarda; İbrahim ve Musa'nın sayfalarında da vardı."[116]

Bu âyetlere konumuz zaviyesinden bakıldığında, namazın, İbrahim ve Musa gibi İslâm'ın önceki Peygamberleri aracılığı ile de emredildiğini anlıyoruz.

VI- Cennet'le mükâfatlandırılma ve Cehennem'le azablanma, Hz. Âdemden Hz. Muhammed'e kadar bütün Peygamberlerin tebliğlerinde yer alan îman esaslarından biridir. Kur'ân, zamanla kayıtlamaksızın Cennet'e gireceklere ve Cehennem'e atılacaklara ilişkin açıklamalar yapmaktadır.

Hz. Âdem dâhil (Bakara 38-39) bütün Peygamberlerin ümmetlerine şamil olan bu açıklamalarda namaz, iman, zekât ve diğer amellerle birlikte Cennet'e girme sebebidir. Kur'ân'ın birçok sûresinde açıklanan bu hakikat, Müminun sûresinde şöylece beyan edilir:

" Müminler gerçekten kurtuluşa ermişlerdir. Onlar namazlarında derin bir iç huzuru içindedirler. Onlar boş şeylerden yüz çevirirler. Onlar zekât verici olmak

---

116 A'la 18-19

için çalışırlar. Onlar iffetlerini korurlar... Onlar sözleri ve sözleşmelerine bağlılık gösterirler. Onlar namazlarını gözetip korurlar/devamlı kılarlar. İşte onlar varis olacak olanlardır. Onlar Firdevs Cenneti'ne varis olurlar ve orada ebediyen kalırlar."[117]

Kur'ân'da, Cennet'e girme vesilelerinin aksine namazsızlık da, imansızlık ve zekâtsızlıkla birlikte Cehennem'e girme sebebi olarak zikredilmektedir. Müddessir sûresinin 42-47.âyetlerini örnek olarak sunabiliriz:

" Cennet'e girenler, Cehennem'e yuvarlananlara sorarlar:

-Sizi Sakar olan Cehennem'e düşüren ne oldu. Onlar da şöyle derler: Biz namaz kılmazdık, yoksulları doyurmazdık. Batıl'lara dalanlarla birlikte biz de dalıp giderdik. Sorgulanacağımız Kıyamet Günü'nü yalanlardık. Sonun da kesin gerçekle karşılaştık."

İşaret olunan bu Kur'ânî gerçekler de namazın Hz. Âdem dâhil İslâm'ın ilk Peygamberlerinden beri inançlı insanlara emredildiğini göstermektedir.

VII- Kur'ân, Camiler gibi Havraların, Kiliselerin ve Manastırların Allah'a ibadet yerleri olduklarını açıklamakta, yıkılmalarını da yasaklamaktadır. Hac sûresinde şöyle buyrulur:

" Onlar sırf, Rabbimiz Allah'tır dedikleri için yurtlarından çıkarıldılar. Eğer Allah insanların bir kısmının zulmünü bir kısmıyla defetmeseydi, içlerinde Allah'ın adı çokça anılan manastırlar, kiliseler, havralar ve mescitler yerle bir edilirdi. Allah kendisine yardım edenlere elbette yardım edecektir. Hiç şüphesiz Allah karşı konulamaz güç sahidir, mutlak galiptir."[118]

---

117 Müminûn 1-11
118 Hac 40

Mescitlerde yapılan ana ibadetin namaz olduğu gerçeği ve bir de Ehl-i Kitab'ın mabetlerinde yaptıkları ibadetlerinde namaz benzeri ritüellerin bulunması da, namazın Muhammed öncesi Peygamberlerin tebliğlerinde yer aldığına işaret etmektedir.

Aşağıda, peygamberlere ilişkin olarak vereceğimiz misaller de işaret edilen gerçeği pekiştirmektedir.

VIII- Allah gönderdiği Peygamberlerin çok azını bize bildirmektedir. Bu sebeple tam olarak kimlere Kitap verildiğini bilmiyorsak da her insan topluluğuna bir Peygamber gönderildiği, Kur'ân bildirisinden hareketle Kitap verilen toplulukların pek çok olduğu gerçeğine ulaşabiliyoruz. Tarihi topluluklara Kitaplar verildiğini açıklayan Kur'ân, bu Kitap'larda onlara verilen ortak emirleri de şöylece açıklamaktadır:

"Kitap verilmiş topluluklar, kendilerine apaçık deliller geldikten sonra parçalanıp bölündüler. Oysaki onlara Tevhit inancıyla yalnızca O'ndan gelen Din'e yönelerek sadece Allah'a ibadet etmeleri, namazı kılmaları ve zekâtı vermeleri emredilmişti. Dosdoğru Din de zaten buydu."[119]

Kutsal Kitaplar'da verilen baş emirler arasında namazın yer alması, Peygamber gönderilen bütün topluluklara namazın emredildiğini kanıtlamaktadır.

---

119 Beyyine 4.

Peygamberlerden Örnekler

Önceki bölümde âyetlerden doğrudan ve dolaylı çıkarımlarla namazın Hz. Âdem'le başladığı, Nuh'la devam ettiği ve İbrahim'le sürdürüldüğüne açıklık getirmeye çalıştık.

Bu bölümde namazla birlikte anılan Peygamberlerden örnekler vereceğiz. Böylece namazın evrenselliğini ve onun Peygamberlerin ortak tebliği olan İslâm'ın ana ibadeti olduğunu belgelendireceğiz.

HZ. İBRAHİM

Yaklaşık 4000 yıl önce yaşayan Hz. İbrahim, namaz için kurulan ilk mabet olan Kâbe'nin Hz. Âdemden sonraki ikinci banisidir. O,eşi ve çocuğunu ekinsiz arazide Kâbe'nin temellerinin yanı başında bırakmasını, **"Ey Rabbimiz! Namaz kılmaları için ..."**[120] niyazı ile gerekçelendirmişti. Onun bu niyazı kendisinin namaz kıldığını kanıtladığı gibi, aşağıda sunacağımız duâsı da namazın onun şerîatindeki önemini göstermektedir:

"Rabbim! Beni ve soyumdan gelecekleri namazı gereğince kılanlardan eyle. Rabbimiz! Dualarımı da kabul eyle."[121]

---

120 *İbrahim 37*
121 *İbrahim 40*

HZ. İSMAİL

Hz. İsmail, Hz.İbrahimin peygamber olan iki oğlundan biridir. Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed'in soy ağacının kendisine dayandığı Hz.ismail, Kur'ân'da teslimiyet örneği olarak zikredilir. O, ailesine, çocuklarına ve kendisine inananlara namazı emreden özelliği ile de şöylece yâd edilmektedir:

" İsmail ailesine/kendisine inananlara namazı ve zekâtı emrederdi. O,Rabbinin katında hoşnutluk kazanmış bir kişiydi."[122]

HZ. MUSA

Hz. Musa Rabbimizin "Beni anmak için namaz kıl." emrine muhatap kılınmış Peygamberdi.[123] Onun Mısır'da kardeşi Peygamber Harun'la birlikte İsrail oğullarını örgütlemek için Rabbimizden aldığı emirlerden biri Kıble'ye yönelik evler edinilerek namaz kılınmasıydı:

"Biz Musa'ya ve kardeşi Harun'a şunları vahyettik:

Kavminiz için Mısır'da evler edinin. Evlerinizi de kıble/ ibadet yeri haline getirin. Namazları da gereğince kılın.

(Ey Muhammed sen de) **Müminlere müjdeler ver."**[124]

Hz. Musa ve ondan sonra gelen Peygamberler İsrail oğullarına namazı emretmiş ve onlardan Allah adına namaz kılacaklarına ilişkin yeminle pekiştirilmiş söz almışlardı. Bakara sûresinde şöyle buyrulur:

---

122 *Meryem 55*
123 *Taha 14*
124 *Yunus 87*

"İsrailoğullarından (aşağıdaki emirlere uyacaklarına dair) **bir söz almıştık: Yalnızca Allah'a ibadet edin; anne babaya, akrabaya, yetimlere, yoksullara iyilik yapın/güzel davranın. İnsanlara güzel sözler söyleyin/güzellikleri açıklayın. Namazı gereğince kılın, zekâtı verin.**(Ey İsrailoğulları verdiğiniz bütün bu sözlerden) **sonra pek azınız müstesna sırt çevirdiniz. Hâlâ daha sırt çevirip duruyorsunuz."**[125]

Anlamı sunulan Bakara sûresinin 83.âyeti namaz gerçeğini açıklar.

Onlara diğer amellerle birlikte namaz kılmaları halinde bağışlanacakları ve Cennet'e konacakları da şöylece vaad edilmiştir:

" Allah İsrailoğullarından yeminli söz almıştı da içlerinden oniki başkan seçmiştik. Allah onlara şöyle buyurmuştu:

-Ben sizinle beraberim. Namazı gereğince kılarsanız, zekâtı verirseniz, Peygamberlerime inanır onları desteklerseniz ve Allah'a güzel ödünç bir şekilde ödünç verirseniz Ben de elbette sizin günahlarınızı örter ve elbette sizi altından ırmaklar akan Cennetlere koyarım. Artık bundan sonra kim kâfirliğe saparsa yolumuzun ortasından sapmış olur."[126]

Kur'ân'a dayalı açıklamalarımız Hz. Musa'nın ve diğer İsrailoğulları Peygamberlerinin namaz mübelliğleri olduklarını göstermektedir.

---

125 *Bakara 83*
126 *Maide 12*

HZ. DAVUD

Kurân-ı Kerîm Sadde Hz.Davud'un akşam sabah Allah'ı Tesbîh ettiğini şöylece açıklamaktadır:

"Dağları onunla birlikte buyruk altına almıştık. Akşam sabah birlikte Tesbîh ederlerdi."

Kur'ân dilinde Tesbihin bir anlamı da namazdır. Onun Tesbîh'inin namaz olabileceğini, Peygamberimiz Hz. Muhammed'in şu hadislerinden öğrenebiliyoruz:

"Allah'ın en çok sevdiği namaz, Davud'un namazıdır. O gece yarısına kadar uyur, gecenin üçte birini namaz kılarak geçirir, altıda birini de uyurdu." (Buhari Sahih 1/44,Nesâî 3/214-5)

HZ. ŞUAYB

Hz. Şuayb'ıda namazla anılan peygamberlerdendir. Onun Allah'ı inkâr ve ekonomik sömürüyle mücadelesi namazla bütünleşmişti. Toplumu, onun Tevhide/Allah'ı birlemeye ve sosyal adalete çağrısını Rabbinden aldığı risaletten/Peygamberlik görevinden değil, risaletini sembolize eden namazından aldığı yargısına varmıştı. Kur'ân'ın Hud sûresinin 87.âyetinde şöyle buyurulur:

"(Kavmi Şuayb'a) **şöyle dediler:**

-Ey Şuayb! Atalarımızın tapar olduğunu, terk etmemizi veya mallarımızı dilediğimiz gibi kullanmayı (bırakmamızı) **Namazın mı sana emrediyor?"**[127]

Konumuz açısından bakıldığında Şuayb'ın namazı da namazın evrenselliği ve Peygamberler tebligatında yer aldığı gerçeğini ifade etmektedir.

---

127 Hud 87

HZ. ZEKERİYYA

İsrailoğulları Peygamberlerinden biri olan Hz.Zekeriyya a.s. Kur'ân'da namazla anılan yüce şahsiyetlerden biridir. Zürriyetlenme / nesillenme talebi duasıyla Kur'ân'da yer alan Hz.Zekeriyya, duasının kabul edildiği müjdesini namazda iken alır. Al-i İmran sûresinin 39.âyetinde Yüce Allah şöyle buyurur:

"Zekeriyye mihrapta namaz kılmaktayken Melekler ona 'Allah seni Yahya ile müjdeliyor' diye seslendiler. ' O, Allah'tan bir kelimeyi tasdik edici, kavminin efendisi, nefsine hâkim, Salihler zümresinden bir Peygamber olacak."[128]

Hz. İsa kendisine İlahi Kitap İncil'in verildiği peygamberdir. Babasız doğumu Kur'ân'la onaylanmıştır. Allah, anası Meryem'in masumiyetini kanıtlamak için onu beşikte iken konuşturmuştur. O,beşikte konuşurken geleceğin Peygamberi olacağını, kendisine Kitap verileceğini ve Rabbinin kendisine namazı ve zekâtı emredeceğini şöylece dile getirmiştir:

" Meryem çocuğu işaret etti.' Beşikteki çocukla nasıl konuşalım,' dediler. Çocuk(İsa) şöyle dedi: Ben Allah'ın kuluyum. O bana Kitap verdi, beni Peygamber yaptı. Bulunduğum her yerde beni mübarek kıldı. Hayatta olduğum müddetçe bana namazı ve zekâtı emretti."[129]

Kur'ân, Hz. İsa'nın annesi Meryem'in namaz kılmakla emrolunduğunu da şöylece açıklamaktadır:

"Ey Meryem! Rabbinin huzurunda el bağla. Secdeye kapan, Rukûa gidenlerle birlikte rukûa git." (Al-i İmran 43)

---

128 *Al-i İmran 39*
129 *Meryem 29-32*

HZ. LÜKMAN

Kur'ân'da adına bir sûre ayrılan ve kendisine Hikmet verildiği açıklanan Hz.Lükman da namazla birlikte zikredilen tarihi şahsiyetlerden biridir. Peygamber veya bilge bir kişi olarak kabul edebileceğimiz Hz.Lükman Kur'ân'daki aktarıma göre oğluna Allah'a ortak koşmaması yanı sıra namaz kılmasını emretmiştir. Namazın yapılması gereken önemli işlerden biri olduğunu açıklamıştır.

Lükman sûresinin 17. âyetinde şöyle buyurulur:

"Oğulcuğum! Namazı dosdoğru kıl, iyiliği tavsiye et, kötülükten sakındır, başına gelene sabret. İşte bunlar, uğraşı verilmeye değer işlerdendir."

HZ. MUHAMMED ve KUR'ÂN

Hz. Muhammed, İslâm'ın evrensel kılınıp Kur'ân'la gönderilen son Peygamberidir. Diğer İslâm Peygamberleri aracılıyla insanlığa iletilen bütün İlâhi Kitapların ve Kutsal Sayfalar'ın özlerini içine alan Kur'ân, misallendirildiği üzere namazı, İslâm Dini'nin ana ibadeti olarak sunmaktadır. Tesbîh ve Zikir kelimeleri ve türevleriyle de emredilen namaz için Kur'ân'da kullanılan temel kavram salât'tır, özellikle de İkame-i Salât'tır. Bu kavramın "Ekîmus-Salâte" emir formuyla namaz, Kur'ân'da otuzu aşkın yerde emredilmektedir. Kur'ân'da ayrıca namazın kıyamlı-rukûlu ve secdeli olarak, nasıl ve kaç vakit olarak ve hangi vakitlerde kılınacağı ve sağlayacağı Cennet mükâfatı da açıklanmaktadır.

İkame-i Salât formunun kullanıldığı,"**Gündüzün iki tarafında ve gecenin gündüze yakın taraflarında(zülef) namaz kılınmasını**" emre-

den Hud 114 ile, "**Güneşin zevalinden gece karanlığına ve de fecrin atışından güneşin doğuşuna kadar namaz kılınmasını**" emreden İsra 78 ve bunları destekleyen Rûm 17-18, namazı günde beş vakit olarak belirlemektedir. Peygamberimizin Kur'ân çizgisindeki uygulaması da bu şekilde olmuştur. Kur'ân ve Peygamberî Sünnet namazı beş vakit olarak belirlemiş ve Sünnet yolculuk sırasında beş vakit namazın birleştirme (cem-u takdim ve cem-u tehir) yoluyla üç vakitte kılınabileceğini örneklendirmiştir. Vazıı olan Yüce Allah tarafından kemale erdirilmiş ve tamamlanmış olan İslâm Dini'nde namaz konusu, Kur'ân'ın bütününden ve Hz. Muhammed'in ilgili açıklamalarından hareketle önceki makalelerimizde beyan edilmiştir.

Burada çalışmamızı bitirirken önemli bulduğumuz bir konuya daha dikkat çekmek istiyoruz. İyice incelendiğinde görüleceği üzere Allah'ın insanlığa gönderdiği ed-Dîn tektir. Beşerî din olamayacağı için şu veya bu şu şekilde Allah ve Âhiret inancı ve ibadeti olup semavî menşeli din olarak nitelenen kurumlar, Kur'ân'daki adı İslâm olan ed-DÎn'den sapmadır. Dolayısıyla bütün ibadet ritüelleri namazdan şekiller-renkler taşır. Bu sebeple ve özellikle Yahûdiler ve Hıristiyanlar gibi bizim de kendilerini Ehl-iKitap olarak gördüğümüz insanlar bütün Peygamberlerin ortak tebliği olan ed-Dîn'in, Hz. İbrahim ile de örnekli, Kıyam'lı Rukû'lu ve Secde'li namazına yönelmelidirler.[130]

Allah'ın emrettiği, Hz.Âdem'in, Nuh'un, İbrahimin, Musa' nın, İsa'nın ve Muhammed'in öğrettiği namazı kılan biz Müslümanlar, insanlığı İslâm'ın nihaî şekli olan Muhammedî tebliğe imana ve bu namazı

130 *Bakara 125,Hac 26,77*

kılmaya çağırıyoruz. Çünkü Hz. Muhammed'in kıldığı namaz, anılan yüce Peygamberlerin kıldığı namazdır. Kur'ân'da (Hac 26,77) açıklandığı ve Sünnet'te gösterildiği üzere kıyamlı, rukûlu ve secdeli olduğunda hiç şüphe olmayan namaza ilişkin olarak kesin bir şekilde bilemediğimiz tek şey, namazın önceki Peygamberler döneminde kaç vakit olarak kılındığıdır.

A- Namazın Hz. Muhammed öncesi İslâm Peygamberleri döneminde beş vakit olarak kılındığına ilişkin Kur'ân'ın onayladığı kesin bir rivayetin olmayışı,

B- Namazın vakitleriyle ilgili Hud 114 ve İsra 78 ile beş vakit namaz kılma emrinin Hz. Muhammed'in şahsında, onun ümmetine has olduğunuçağrıştırırcasına yani "kıl" şeklinde tekil formuyla verilmesi,

C- Hz. Peygamberin diliyle yatsı namazının diğer ümmetler tarafından kılınmadığının, yalnızca Muhammed ümmetine farz kılındığının açıklanması,[131]

D- Başta yolculuk olmak üzere zaruret halinde beş vakit namazın birleştirme yoluyla üç vakitte kılınabilir olması,[132]

E- Hz.Davud Peygamberin dağlarla birlikte Allah'ı akşam-sabah yani iki vakitte tesbîh etmesi,[133]

F- Hz. Muhammed'in ve ona inanan ilk Müslümanların Mekke döneminin ilk yıllarında İbrahimî uygulama çizgisinde namazı, beş vakit olarak değil, sabah ve akşam olmak üzere iki vakit olarak kılmaları.[134]

---

131 *Ebû Davud Salât 7, Hn.392 (Ebû Davud Evkatüs-Salâti 7,Hn.421)*

132 *Müslim Salatil-Müsafirin 5,6, Hac 43,Buhari Hac 89,96*

133 *Sad 18*

134 *D.V: İslâm Ansk. 32/350*

Mümin sûresinin 55. âyeti de buna işaret etmektedir:

" Sabret. Hiç şüphesiz Allah'ın vadi Hak'tır. Günahın için af dile. Akşam ve sabah rabbini överek Tesbîh et."

Daha da çoğaltılabilecek bu tür deliller, geçmiş ümmetlerde namazın iki vakit olabileceğini, Hicret'ten bir buçuk yıl kadar önce başlayan beş vakit namazın ise Kıyamet Günü'ne kadar varlığını sürdürecek H.Muhammed Ümmet'ine farz kılındığını göstermektedir.

Burada, Kur'ân'da sekiz vakte kadar çıkarılan Allah'ı Tesbîh etme öğüdü ile beş vakit olan İkame-i Salâtın karıştırılmaması gereğini de beyan etmek isteriz.[135]

İncelememizi, namazla ilgili bir âyetle bitirelim:

" Kur'ânda sana vahyedileni oku. Namazı da gereğince kıl Hiç şüphesiz namaz tüm çirkinliklerden, Din'in ve aklın red ettiği kötülüklerden korur. Allah'ı hatırlamak/Allah'ın hatırlatması daha büyüktür. Allah yaptıklarınızı bilir."

Bütün doğruları en iyi bilen yalnızca Allah'tır.

---

135 Taha 130

* *Sevgili Peygamberimiz şöyle buyurur: "Yatsı namazını ilk vaktinden sonraya erteleyiniz. Zira siz onunla diğer ümmetlere karşı özellikli kılındınız. Çünkü onu sizden önceki hiçbir ümmet kılmadı.*